

ELŐFIZETÉS

HELYBEN:

Egy évre ..... 24 korona.
Egy hónap ..... 2 korona.

VIDÉKEN:

Egy évre ..... 28 korona.
Egy hónap ..... 2 k. 40 f.

HIRDETÉSEK:

4-szorosos petit sor egyszer 20 fill.,
minden következőnél 16 fillér.

ARADI KÖZLÖNY

POLITIKAI NAPILAP.

SZERKESZTŐSEG:

Aradi és vidéki egyesült
újságírók egyesületének palotájában
TELEFON-SZÁM: 37
KIADÓHIVATAL:
Aradi Nyomda-Részveny-
Társaság.
József főherceg-ut 22. sz.
TELEFON-SZÁM: 151

Arad, 1914.

FŐSZERKESZTŐ:
STAUBER JÓZSEF.

Csütörtök, augusztus 6.

Angol hadüzenet Németországnak.

Berlinből táviratozzák: Az angol nagykövet tegnap este a külügyminiszteriumban átadta Anglia hadüzenetét és utlevelét kérte. Az angol hadüzenetre Németországnak Belgiumhoz intézett felszólítása adott okot.

Mai számunk főbb közleményei:
Megkezdődik a hadjárat Szerbiában.

Balkáni népek a monarchia mellett.

Anglia a világháboruban.

Német előrenyomulás Orosz-Lengyelországban.

Belgrád várának pusztulása.

Francia milliók az orosz seregeknek.

Jöjjenek haza a külföldön élő katonaszökevények.

Elpusztított francia kikötők.

Aranyat szállító autombilok.

Áll a világháború.

Ahhoz, hogy egész Európa egyetlen csatater legyen, hogy minden lakója egyesüljön az egymást gyilkoló szándékban: most már teljes a fölvonulás. Azoknak az államoknak sorát, amelyek hadilábra állottak, kiegészítette ma Belgium és Anglia, amely Németországnak megüzente a háborút.

Emberi képzelet nem képes befogni a méreteit ennek a világháborúnak; emberi ész nem képes kiszámítani annak mindenféle következményeit. Mintha a fegyverkezés lázként rohanna nemzetről-nemzetre: mintha azok az államok is, amelyek elszigetelték eddig magukat a háborús veszedelemtől, leküzdhetetlen vágyat kaptak volna arra, hogy a pusztításban és a pusztulásban ők is megfürdjenek.

A világhatalomért való döntő mérkőzés órája ütött. A hármasszövetség állt fegyverbe a hármasszövetséggel és az annak érdekkörébe tartozó államokkal. Azt kell hinnünk, hogy a féltékenység, amely a német és osztrák-magyar haderő biztos fölényét látta Oroszország és Franciaországgal szemben, legyőzte a higgadt angolokban a békés hajlandóságot és az ősi józan megfontolást. Nem az Európai béke megcsinálóját látták a német birodalomban, hanem az ipari, gyarmatosító és a tengeri vetélytársat, amely a győzelem esetén Angliánál mindenben erősebb lesz. Ez adta a fegyvert a brit nemzetnek.

Most már nemcsak a szárazföld, hanem az Európát körülhullámzó tengerek is a harcok színhelyévé lesznek. A szárazföldön szuronyos milliók törnek egymás ellen, a tengeren pedig a dreadnought-ok okádják egymásra gyilkos tüzeiket, hogy egy-egy megfúrt hajó tizezrek elsüllyedését, vízbeveszését okozza.

Vajon hová juthatnak még az események? Egész Európa csupa ellenség. Közömbös fél, a ki talán ha kevés reményével is a sikernek, a béke közvetítést a kezébe vehesse, nincsen. A hadüzenettől, a megkezdett csapatmozdulatoktól nincs visszatérés. Minden nemzet kardot húzott és mind-egyik azt a jellegt szeretné követni, a melyet a régi fegyverkovácsok marattak a pengékre: „ok nélkül ne huzz ki, — dicsőség nélkül ne dugj vissza.”

És a kihuzott kardnak ez a törvénye az, amely miatt se Németországot, se Ausztria-Magyarországot az angol hadüzenet meg nem állíthatja. Nagyon is okkal kezdtük a háborút, olyan okkal, a melynek igazságát Anglia is belátta. Anglia helyeselte azokat a lépéseket, amelyekkel Szerbia ellen kellett fordulnunk; hogy ezek a lépések a következmények milyen hosszú sorát vonták maga után, és hogy a fejlemények által Anglia érdekköréit is vélt, vagy igazi sérelem érte, arról sem a monarchia, se Németország nem tehetett.

A kihuzott kardott eredmény nélkül visszadugni nem lehet. A hármasszövetség Németországgal az élén megvívja a háborút, ha kell, két ellenséggel, ha kell, hárommal. Seregei, fegyveres, szervezettsége, gazdasági berendezkedése minden előre várt eshetőségre erőssé teszik, a szárazföldi haderőt Németország és Itália kitűnő tengeri készülsége egészíti ki. Csüggedésre most sincs ok. Ami az emberiséget elszomoríthatja, egyedül az, hogy a világbékének, amelyet a most kitört háborúnak kell megszerezni, sokkal nagyobb ára lesz, mint azt eddig hitték.

Hogyan lehet utazni az általános mozgósítás napjaiban? (Az államvasutak közlése. — Az Acsev. részletes menetrendje.)

Az Aradi Közlöny tudósítójától.

Arad, augusztus 5.

Megírta ma az Aradi Közlöny, hogy az általános mozgósítás harmadik napjától, augusztus hatodikától kezdve megváltozik a vasúti forgalom. Az államvasutak Aradot érintő vonalainak újabb menetrendje szerint közöltük is az egyes helyi és postavonatok indulási és érkezési időit. A közlekedés lebonyolítása tárgyában különben az államvasutak igazgatósága ma ezeket tudatja az utazó közönséggel:

— A fegyveres erőnek legfőbb helyről elrendelt általános mozgósítása következtében az alulírott igazgatóság kezelésében levő valamennyi vasútvonalon

a polgári gyors- és teheráruforgalom azonnal, a személy- és podgyászforgalom a harmadik mozgósítási nap kezdetével beszüntetetik.

Közelebbi mihez tartás végett közöljük a következőket:

A polgári személy- és podgyászforgalmat illetőleg: 1. Az első és második mozgósítási napon polgári utasok és polgári podgyász, a mennyire ezt a katonai érdekek engedik, a polgári menetrend minden személyszállító vonatához felvételnek ugyan, de csak azon állomásig, melyet az utas a harmadik mozgósítási nap előtt még elérhet.

2. A harmadik mozgósítási nappal kezdődőleg

polgári utasok a hadimenetrend postavonataival továbbittatnak, de csak az esetben, ha a katonai igénybevétel ezt lehetővé teszi és ha az utazás katonai, vagy közérdekből történik, amit a politikai hatóság által kiállított, a hivatalos pecséttel ellátott igazolvánnyal tartoznak a személypénztárnál bizonyítani.

Az igazolvány csupán egyszeri utra érvényes, az utazás befejezése után leadandó. Az ily utasok, amennyiben nincsenek más vasúti menetigazolvánnyal ellátva, a használt kocsiosztálynak megfelelő személyvonati jegyet tartoznak váltani.

3. A mozgósítási parancs kihirdetése előtt váltott mindennemű vasúti menetigazolványok, melyek teljes kihasználását a polgári forgalom beszüntetése tette lehetetlenné, a polgári forgalomnak újból való felvétele után a még meg nem tett utra, esetleg érvényességük tartamának a forgalomszünet idejével leendő megtoldása mellett — tovább felhasználhatók. Ilyen menetjegyek az állomási főnöknél érvényesítendők a továbbutazásra.

A polgári gyors- és teheráruforgalmat illetőleg: 1. Minden polgári áru, amely akar a feladási állomáson fekszik, akár utközben lett feltartóztatva, irásilag és azonnal a feladó rendelkezésére bocsátatik.

2. A feladási, illetve leadási állomásokon fekvő mindazon áruk, melyeket díjszabás értelmében a fél tartozik kirakni, a feladók, illetve címzettek által a vasúti kocsiokból haldéktalanul kirakandók. Ha ez nem történik meg azonnal, a kirakást a vasút fogja a felek költségére végeztetni.

3. A feladók, illetve címzettek a pályaudvarokon fekvő áruikat azonnal vittessék el, mert ellen esetben a törvényben és szabályzatokban ily esetekre nézve fennálló határozmányok fognak érvényesítettetni. 4. A feleknek az áruk visszaküldésére, vagy továbbszállítására vonatkozó rendelkezései nem fogantatosítottak. 5. Ha a pályaudvarok raktárai elégtelenek az áruk befogadására, vagy más célokra vétetnek igénybe, az el nem vitt polgári áruk a felek költségére és veszélyére, vagy máshová adatnak ki tárolás végett, vagy a szabadban tároltatnak, esetleg el is adatnak.

6. A vasút területén tárolt árukért a díjszabásszerű fekbér számítottatik fel. A polgári személy, podgyász, gyors és teheráruforgalomnak részben, vagy egészen való újabb felvétele, nemkülönbén a fenti rendelkezésektől történő kivételek idejében közöltetni fognak.

Az állomásokon tudható meg, hogy élelmezési cikkeket lehet-e és milyen feltételek mellett az összeforgalom szünetelése alatt is szállítani.

Első mozgósítási nap az 1914. évi augusztus hónap 4. napja.

Az Acsev. igazgatósága ma tette közzé augusztus hatodikától érvényes menetrendjét a polgári vonatokról. A menetrend szerint Arad és Szeged között egy vonatpár tartja fenn az összeköttetést. Aradról délután 4 órakor indul a vegyesvonat Szeged felé, ahová este 9 óra 45 perckor érkezik. Szegedről Arad felé pedig éjjel 1 óra 24 perckor indul az egyetlen vonat, amely 8 óra 43 perckor reggel ér Aradra.

Arad, és Brád között a forgalmat a következőképen bonyolítják le: Aradról indulnak: motoros vonat 6 óra 22 perckor reggel, vegyesvonat 2 óra 56 perckor délután. Brád felől érkezik vegyesvonat délelőtt 10 óra 34 perckor, motoros pedig este 7 óra 48 perckor.

Arad Ujszentanna és Kétegyháza között közvetlen motorosvonat is közlekedik. Aradról indul délelőtt 11 óra 53 perckor, Aradra érkezik reggel 6 óra 52 perckor. Ujszentanna és Kétegyháza között ezenkívül még egy motoros pár közlekedik, amely Ujszentannáról délután 3 óra 57 perckor indul és visszafelé éjjel 9 óra 23 perckor csatlakozik Ujszentannán a Brád felől Aradra menő vegyesvonathoz. — Borosjenő és Csermő közt két vegyesvonatpár, Borossebes és Menyházafürdő közt egy vegyesvonatpár tartja fenn a forgalmat.

Az Acsev. igazgatósága még a következőket közli:

— Figyelmeztetjük az Arad-Csanád és Békés vármegyei eladókat és vevőket, hogy e három vármegye áru forgalma a hadi állapotok dacára teljesen szabadon bonyolítható le az Arad—Mezőhegyes—Kovácskő—Csaba—közraktári viszonylaton át az Acsev. és a kezelésében levő Alföldi első gazdasági vasút vonalain. A Körösvölgyéről a tűzifa, épületfakő, (Acsev) portland-cement (Honcói-cementgyár) szén, (Brádi szénbányatársulat) beton

St. Moritztól—Aradig.

(Négy napig vasúton.)

A háboru kitörése nem utolsó sorban befolyásolta a fürdőhelyeket sem. Már amikor a Szerbia elleni mozgósítást elrendelték, egy két nap alatt kiürültek, vagy legalább is a publikumunkorösen megsappant. Mindenki igyekezett minél előbb haza jutni, de különösen azok, akik vagy maguk hadkötelesek, vagy családjuknak valamelyik tagját érintette a mozgósítás. Sokkal nagyobb méretű azonban a hazavándorlás, amióta Németország is háborút üzent Oroszországnak, amióta a világháboru hőmpölygő áradata megindult. Akik külföldi fürdőhelyeken az eseményektől távol tudták magukat, akik jobbnak vélték a háboru befejeztét ott megvárni, most gyorsan, szinte menekülve igyekeztek haza jutni, haza minél előbb, addig, amíg lehet.

Minden érkező vonat ontja ki most napnap után magából a fáradt, törődött aradiakat, akik külföldi fürdőhelyekről érkeztek olyan utat téve, olyan körülmények között, amelyekre ezelőtt még csak nem is gondolt senki, ezelőtt, mikor még az Orient-Express kényelmes plüssfotelében egy nap alatt Ostendébe száguldhatott az utas.

Tegnap este érkezett Aradra Seidner Frigyes dr. aradi ügyvéd feleségével. Az ügyvéd és felesége, akik az aradi társaságnak középpontjában vannak, egy — teherszállító vagonba érkeztek meg az aradi állomásra négy napi utat téve Saint Moritzból, a svájci előkelő fürdőhelyről. A kalandos utazásról, amely rendes körülmények között egy napot vesz igénybe,

Seidner dr. a következő rendkívül érdekes részleteket beszélte el az Aradi Közlöny munkatársának:

— A fürdőhely zsúfolva volt vendégekkel, akik között különösen sokan voltak berliniek, közelről érdekelt emberek, bankárok, takarékpénztári igazgatók. Június huszonharmadikán, esütörtökön este tudtuk már, hogy Giesl báró átadta a demarsot Szerbiának. A hír nem kellett különösebb izgalmat: mindenki meg volt győződve arról, hogy a konfliktust békésen intézik el, háborura nem kerül a sor.

— A mozgósítás híre is elég korán érkezett a fürdőhelyre. Már vasárnap este sokan magántáviratokat kaptak róla.

A hír nyomán leirhatatlan zavar keletkezett. Sokan azonnal csomagolni kezdtek, a berlini bankárok pedig dringend táviratokban fordultak a német fővárosához s a hír megerősítését kérték. A válasz megérkezett s most már semmi kétség nem maradt fenn. Én dringend táviratban egy aradi barátomhoz fordultam mezkérdezve, hogy jelentkeznem kell-e nekem is, de a válasz késett. Közben egy express és egy ajánlott levelet is irtam, de sem a táviratra, sem a levelekre nem érkezett válasz. Csak három nap múlva kaptam hirt, amelyben aradi barátom jelezte, hogy egy táviratot s egy express levelet küldött már címemre s azokban már megírta, hogy nekem nem kell jelentkezni, nem a katonai hatóságnál s megnyugtatót, hogy tovább maradhatok a fürdőn. A táviratot és az express levelet úgy látszik a hatóságok visszatartották, mert azokat sem akkor, sem később nem kaptam meg.

Hétfőn, kedden, szerdán, tömegesen utazott el a publikum a fürdőről, amely hirtelen gyorsasággal szinte egészen kiürült. A vonatok

mind zsúfolva voltak, német és magyar alattvalók igyekeztek minél előbb haza jutni. A berlini bankárok azonban közben folyton megnyugtató sür. önyöket kaptak hazulról: remélhető, hogy a háboru lokalizálva marad s a börze aránylag nyugodtan viselkedik.

Mi elhatároztuk, hogy Saint Moritzban maradjunk, de pénteken délelőtt megérkezett a sür. öny Németország, Oroszország és Ausztria-Magyarország általános mozgósításáról. Az ottmaradtak között az izgalom szinte pánikszerű arányokat öltött, különösen akkor, amikor néhány óra múlva megjelent a parancs Svájc mozgósításáról. Miután Svájcban tizenhétéves korától negyven évig csak a nyomorékok nem hadkötelesek, néhány óra leforgása alatt az összes szállodák valamennyi alkalmazottja utra kész n állott a pályaudvaron, nem maradt ott egy pincér, egy szolgáló sem.

A zűrzavar szinte leirhatatlan volt. Mindenki fejvesztetten kapkodott s mindenkinek csak egy gondolat jár a fejében: minél előbb el, minél előbb, addig, amíg lehet.

Mi is még péntek este csomagolni kezdtünk s szombat reggel elutaztunk. Hogy mennyire zsúfoltak a vonatok, azt el sem lehet képzelni. Egy fülkében tizenkét tizennégy ember szoronyot, a halál teli csomagokkal, amelyek még a fülke kevés üresen maradt padlóját is elfoglalták. A folyósókon ember ember hátán s minden állomásnál újabb és újabb ostromnak, nem, rohannak volt kitéve a vonat. A közönség szinte kétségbe volt esve, azt sem tudta mit csináljon s a helyzetet még súlyosbította, hogy s hol egy hordárt nem lehetett látni, nehez csomagját kiki maga cipelte.

Néhány órai késéssel megérkezünk Buxba, a svájci határállomásra. Itt még nagyobb volt

építési kavics, (Acsev igazgatósága) az ujaradi sörgyár kitűnő termékei, (Aradi depot) bor, (Aradhegyalja) faszén, (Kneffel, Hönigesz Arad) mindennemű vasárak, (Andrényi Arad) cukor, (Mezőhegyesi cukorgyár) kendertermékek, (Nagy-laki kendergyár, Salzman Szeged) hagyma, (Makó) facsemeték, (Apátfalvai kertészet) cement áruk, (Kisjendő, Kovácsháza) vasipari gyártmányok, (Weitzer gyár, Vasipari r. t. Arad) szövött áruk, (Hungária r. t. Arad) pálinka neműek, (Honcztói szövötkészlet) butor stb. általában minden e három vármegyében termelt áru a fent jelzett vonalokon szabadon szállítható.

Egy aradi államvasuti tisztviselő a közönség könnyebb tájékozása céljából táblázatosan összeállította a hadimenetrend napjaiban 5-én éjfél-től Aradról induló és Aradra érkező vonatokat.

Aradról indul:

Budapest felé postavonat	éjjel	1 6 46
" " " " " "	d. u.	12 6 40
Békésosaba " helyivonat	d. u.	5 6 4
Temesvár " postavonat	éjjel	3 6 50
" " " " " "	d. u.	2 6 36
" " helyivonat	éjjel	4 6 7
Tövis " postavonat	d. u.	3 6 34
Szeged " postavonat	d. e.	9 6 20
Makó " helyivonat	d. u.	4 6
Brád " motor	reggel	6 6 22
Brád " személyv.	d. u.	2 6 56
Szentanna—Hegyalja felé személyv.	d. e.	11 6 58
Nagykikinda felé személyv.	d. u.	1 6
" " " " " "	este	7 6 24

Aradra érkezik:

Postavonat Budapestről	éjjel	1 6 28
" " " " " "	d. u.	1 6 30
Helyivonat Békésosabáról	reggel	7 6
Postavonat Temesvárról	éjjel	12 6 9
" " " " " "	d. e.	11 6 19
Helyivonat " " " "	éjjel	9 6 59
Postavonat Tövisről	d. e.	10 6 59
" " Szegedről	d. u.	3 6 23
Helyivonat Makóról	d. e.	8 6 43
Motor Brádról	este	7 6 48

a khaosz. Mindenki csomagját kereste, mert Svájcban csak a határállomásig vették fel egyet sem, de a podgyásztengerben nem lehetett azokat megtalálni részben meg sem érkeztek. Mi nem akartuk podgyászuunkat elhagyni s ezért fél napig Buxban vesztegeltünk. Végre folytonos-lótás-futás izgatott és izgalmas keresgélés után megtaláltam, nagy nehezen megkaptam s este hét órakor a gyorsvonattal Innsbruck felé elindultunk.

Az utazás ugyanolyan kényelmetlen volt, mint eddig, ezelőtt el sem tudtam volna képzelni, hogy annyi embert össze lehessen zsúfolni egy kocsiban. De azért ezt az utazást sohasem fogom elfelejteni. Tirolon keresztül mindenütt a legmagasabb lelkesedésnek imponáns megnyilvánulását láthattuk, a néptömegek az állomáson szinte fanatizálva éltették a császárt, a háborút, átkozták, szidták a szerbeket, oroszokat. Feldkirchen állomásnál vagy huszezer ember tüntetett, összeüleltek a katonákkal, harcias dalokat énekeltek, ujjongva éltették a háborút.

Közben természetesen minden állomásnál ujjongó tömeget vettünk fel, hadköteleseket, akik siettek állomáshelyükre. Végre közel négy órai késéssel, tíz óra helyett jóval egy óra után Innsbruckba érkeztünk. Itt vagy negyvenezer főnyi tömeg tolongott az állomás előtti téren, tombolva a harci kedvtől, énekelve, kiáltozva. A podgyászuunkat ismét nem kaptuk meg s ezért az éjt Innsbruckban töltöttük, de szemünket egy pillanatra sem hunyhattuk le: szállodánk ablakai az állomásra nyitak s a tüntető tömeg reggelig meg nem mozdult, reggelig folyton „Hoch“ oltak, énekeltek.

Személyv.	d. e.	8 15
" " " " " "	reggel	6 6 50
" " " " " "	d. u.	3 6 45

Az itt felsorolt vonatok közül a postavonaton minden uthoz a politikai hatóság által kiállított utazási igazolvány kell, a helyi és személyvonatokon (motorokon) ilyen igazolvány nem kell.

A háborus napok hirszolgálat.

(Megelőzött fővárosi lapok. — A sajtóiroda tudósítói munkája.)

Az Aradi Közlöny tudósítójától.

Arad, augusztus 5.

A mozgósítás és a katonai készülődések annyira igénybe vették a vasutakat, olyan változtatásokat tettek szükségessé a forgalomban, hogy ma kétszer-háromszor olyan időbeli távolságra vannak egymástól az ország városai, mint normális viszonyok között. A vidéki városok majdnem teljesen elszakadtak a fővárostól, ahonnan sok egyéb elmaradó küldemény között elmaradtak a hirhozó újságok is. A vidéki városokban ezzel még ott is, ahol előzőleg talán a helyi sajtó mérsékeltbb nivója miatt nem volt jelentős, egyszerre érezhetővé vált a vidéki sajtó fontossága. A fővárosi „nagy“ lapok, amelyeket különben a háborus viszonyok szintén kisebb terjedelművé szorítottak össze, csak másnap, vagy éppen harmadnap a megjelenésük után érkeznek meg mostanában vidékre, a Budapesttől távol élő közönség tehát friss híreket a helyi lapokban kénytelen keresni.

Megállapítható most már ennek az állapotnak második hetében, hogy a vidéki közönség meg is találta a vidéki lapokban ezeket a friss híreket. Hasztalanul állt a budapesti sajtó rendelkezésére hasonlíthatatlanul több és hozzáférhetőbb hírforrás, hiába következett be az a helyzet, hogy a vidéki lapok se postán, se telefonon nem kaphattak híreket és kizárólag a megecenzurált távirati tudósításra voltak utalva: a vidéki lapok előttejártak az események tükaihoz közelebb álló fővárosi társaiknak és kimerítő, hű jelentést adtak mindenről, ami történt, illetve, amit nyilvánosságra lehetett hozni. Mire a nagy apparátussal dolgozó pesti lapok rendes és rendkívüli kiadásai az izgalmas hi-

rekkel elérhettek vidékre: ott már régen többet tudtak ezeknél a híreknél a helyi lapokból.

Jó példáját lehetett megfigyelni ennek ma éppen Aradon. A déli órákban nagy hűhóval árusították egyik fővárosi estilap nem tudom hányadik esti és milyen órai kiadását. A hírekre éhes emberek valósággal kapkodták a lapot, de amikor kezükben volt, haragosan dobták el: a német császár és a cár táviratváltását — mert ez volt a rendkívüli szám szenzációja — mindenki olvashatta és olvasta is már reggel az Aradi Közlönyben.

Amikor a mai nehéz helyzetben arról van szó, hogy a vidéki sajtó a lehető legjobban betöltsen fontosabb és nagyobb lett feladatát a közönség informálása körül, nem lehet elhallgatni, hogy a hirszolgálatban milyen hűségű segítőjévé lett a lapoknak a miniszterelnökség sajtóosztálya. A sajtóosztály, vagy mint röviden nevezni szokták: a sajtóiroda a normális viszonyok között nem fejtett ki olyan tevékenységet, amely a közönség körében észrevehetőbb lett volna, leginkább külpolitikai jelentésekkel és politikai természetű információkkal foglalkozott. A háborus napokban egyszerre átalakult a sajtóiroda és természetesen mindig hiteles, megbízható, amellyel pedig kimerítő távirati értesítésekkel látja el mind a mai napig a magyar sajtót. Értesüléseit nemcsak gyorsan adja, hanem válogatás nélkül adja mindenkinek: nem ismernek pártállást, ellenzéki lap épügy kapja a sajtóosztály háborus jelentéseit, mint a kormány nézeteivel azonos politikai hitvallást hirdető lapok.

Ezzel a működésével a miniszterelnökség sajtóosztálya valósággal missziót teljesít és ha egyszer a háboru hirszolgálatának megírására kerül a sor, kiemelkedő és jelentős helyen kell megemlékezni a sajtóirodáról is, amely szervezetének jóságát és használhatóságát most mutatta meg először és igazában.

Nincs több táviratlevél a háborus napokon. Az aradi postafőnökség ezton is tudatja a közönséggel, hogy a kereskedelemügyi miniszter ur július hó 28-án kelt rendeletével a táviratlevél váltását a belföldi, ugyancsak az Ausztriával, Bosznia-Hercegovinával és Németországgal való forgalomban egyelőre beszüntette.

A java azonban csak most következett, Innsbruck után. A vonatok csak óriási késéssel közlekedtek s amit elképzelhetetlennek tartottam: utas most még több volt, megszapordítottunk a rengeteg bevonulóval s azokkal, akik ausztriai fürdőhelyekről menekültek haza.

Az embereket a szó teljes értelmében, mint valami géppel, préselték be a kocsikba, mindegy akárhova. Az étkezésben is ép úgy szorongva ültek, mint a többi kocsikban, sőt még a földön is végigfeküdtek az utasok. Mindegy volt, hogy valaki első, második, vagy harmadosztályu jegyet váltott, együtt szorongott a stajer paraszt az első osztályu fülkében a feudális osztrák mágnással. Es közben állomásról-állomásra megismétlődtek a tüntetések, a háboru, a császár éltetése. Órákig vártunk nehoh s láttuk a katonavonatok végtelen sorát elvonulni, amelyet a tömeg menydörgésszámba menő üdvívalgással fogadott.

Fél napi késéssel érkeztünk Bécsbe, ahol a pályaudvaron talán egy tüt sem lehetett volna leejteni. A podgyászok emeletnyi magas piramisokba voltak rakva s a vasuti alkalmazottak hosszú létrákon másztak fel a podgyászhegyek tetejére. Hordár alig volt, de egyik sem vállalkozott arra, hogy podgyászt kiváltson: „Magad uram, ha szolgád nincs“, mindenkinek magának kellett holmija keresésére indulni. Mi nem találtuk meg csomagunkat s kénytelenek voltunk az éjszakát Bécsben tölteni.

Másnap délelőtt újra kimentem a pályaudvarra s három órai keresgélés után végre megtaláltam kofferunkat. Délben aztán néhány órai késéssel megindultunk Budapest felé. A magyar területen talán még nagyobb mértékben

megismétlődtek a lelkes jelenetek. Most már mindenféle katonavonatokkal találkoztunk, amelyek elképzelhetetlen ünneplésben részesültek. Felejthetetlen látvány volt, amikor Magyaróváron és Komáromban az urinók egymáson túltéve, nemes versenyben hordták a teherkoszikba a katonáknak a sonkaszemléket, frissítőket, limonádét, málnaszörpöt, szivart, cukrot. A meghatótság a legtöbb emberen erőt vett s az utasok közül nem egynek telt meg örömkönyekkel a szeme.

Pesten rögtön csatlakozásunk volt, pár perccel négy óra előtt érkeztünk s négy órakor már tovább indultunk Csaba felé. Csabán kellemetlen meglepetés ért bennünket. Az állomásfőnök tudunkra adta, hogy csak éjjel indul tovább a vonat Aradra, vagy pedig Kétegyházán keresztül tíz órakor este. A városban szétnéztem automobil után. Ottenberg vezérigazgató, akivel Csabán találkoztunk, talált is egyet, amellyel ő és édes anyám elindultak, de mi már erre nem fértünk s másik autót nem lehetett kapni.

A véletlen aztán segítségünkre jött. Nyolc órakor egy végnélküli katonai teherszállítókoscit toltak elő. Az állomásfőnök, miután igazolványom volt, hosszas kérésre megengedte, hogy egyik kocaira felkapaszkodjunk. Így tettük meg aztán a három órás utat Csabától Aradig a teherkocsiban. Feleségem egy fekezőtoronyra kapaszkodott fel s annak ülésén foglalt helyet, én pedig a waggonban helyezkedtem el úgy, ahogy tudtam. Így aztán nagy nehezen megérkeztünk, de podgyászuunkat, amelyet az uton úgy őriztünk s amelyért annyi időt vesztegettünk, Csabán hagytuk, illetve ott feladtuk s még most sem kaptuk meg.

Románok tüntetése a háboru mellett.

(A marosillyei románság nyilatkozata.)

Az Aradi Közlöny tudósítójától.

Arad, augusztus 5.

A marosillyei járás főszolgabirójánál, Finna Jánosnál az ottani románság vezetői küldöttségben jelentek meg a napokban. A küldöttség tagjai: Jancu János, Pirvu József, Lupoe Kosztandin, Rozvány István dr., Carabasiu György, Juga Miklós, Dátka Demeter és Suliika Demeter a következő memorandumot terjesztették a főszolgabíró elé:

Tekintetes Főszolgabíró ur! A dévai románság vezetői az alábbi nyilatkozatot intézték 1914. augusztus elsejével vármegyénk Nagyságos Alispánjához.

A válságos idők nyújtják a legjobb alkalmat arra, hogy a honpolgári hűség, állhatatosság és annak minden erénye érzésben és cselekvésben megnyilvánuljon. Válságos időt él át napjainkban a mi szeretett hazánk is. Ez a haza több népnek a közös édes anyja s legnagyobb büszkeségünkre azt látjuk, hogy ezek a különböző népek egyek és osztatlanok. Őfelsége a Király iránti hűségben és hódolatban, a Fenséges Uralkodói Család iránti ragaszkodásban és a haza szeretetében.

Mi, mint a dévai románok képviselői, jól eső érzéssel kerestük az alkalmat, hogy Nagyságod, mint Hunyadvármegye közönségének első tisztviselője előtt megjelenve, nyilatkozatot tegyünk királyhűségünkről és hazaszeretetünkről. E nyilatkozatot abban az ünnepélyes kijelentésben juttatjuk kifejezésre, hogy egész lényünkben átérzük a helyzet egész súlyát, egész lényünket áthatja a haza sorsa fölötti aggodalom, de ép a válságos helyzet az, amely élénken felébreszti hazaszeretetünket és honpolgári kötelességtudásunkat. Ezek uralják egész lényünket s ez érzések hatása alatt félre tesszük mindent, ami a múltban alkotmányos küzdelmeink közepette ellentétet támasztott közöttünk, mely fátyolt borítva mindarra, ami diszszonáns hang volt s így a hazaszeretet olvasztó erejében megújult lélekkel ünnepélyesen kifejezzük azt, hogy mi, magyarországi románok, szűkebb körben mi hunyadvármegyei románok a hazánkat ért mostani válságos időben törhetetlen hűséggel vagyunk Ő Felsége a Király, a Fenséges Uralkodóház és szeretett Hazánk iránt, nekik ajánljuk fel minden szeretetünket és minden áldozatkészségünket.

Mélyről fogott érzéssel tudjuk, hogy ily időben a haza az emberi áldozhatóság végső pontjág menő áldozatkészséget és áldozatot kíván fiaitól, a honpolgároktól. S mi, románok mint a közös haza sorsa fölött elszakíthatatlan együttérzésben és aggodalomban élő honpolgárok ezen ünnepélyesen ki is jelentjük, hogy megvan bennünk minden áldozatkészség és készek vagyunk a végső áldozatokra is, hogy erőnket egybevetve, a harc útján kivívandó győzelmet fölünk telhetőleg előmozdítsuk és biztosítsuk. S Istenbe vetett hittel és bizalommal erősen hiszünk is, hogy az elvitázhatalan igazért harcoló fegyveres erőnk a jogos és igazságos győzelmet az ádáz ellenséggel ki is vívják. Ezt a győzelmet osztatlan forró vágygal óhajtjuk s amidőn az meglesz, a jól teljesített honpolgári kötelesség felbuzdító érzésével fogunk örömmelpot élni az elért siker fölött.

Ezen ünnepélyes szavainkhoz hozzáfűzzük még azt is, hogy minden erkölcsi súlyunkat arra fogjuk felhasználni és latba vetni, hogy a román népet, szűkebb körben a hunyadvármegyei románokat törhetetlen királyhűségben és hazaszeretethez feltétlenül megtartsuk s minden ellenséges és káros befolyástól megóvjuk s mindattól tartózkodjanak, ami a királyhűséget és hazaszeretetet, nemkülönbön a féltve őrzött jogrendet csak némileg is érintené. Egyben kérjük Nagyságodat, méltóztassék jelen nyilatkozatunkat az illetékes köröknek is magas tudomására hozni.

Mi, a marosillyei járás románságának képviselői, fenti nyilatkozatot teljesen magunkévátéve, alkotmányos küzdelmeinkben felmerült el-

lentéteket feledve, biztosítjuk Tekintetességedet, hogy teljes bizalommal vagyunk a mai nehéz viszonyok közt kifejtendő főszolgabírói tevékenysége iránt s reméljük, hogy népünket a nehéz napok alatt minden téren oltalomban fogja részesíteni.

Az aradi Forgalmi Bank bűnügye.

(Vizsgálatot rendelt el a nagyváradi tábla.)

Az Aradi Közlöny tudósítójától.

Arad, augusztus 5.

A múlt évben végleg megszűnt, illetve a Vasutas takarékpénztárba beolvadt aradi Forgalmi Bank — mint ismeretes — a törvényszéknek is munkát adott, amennyiben alapítói ellen hosszabb ideig vizsgálat folyt. A rendőrség hetekig tartó nyomozás után szakértők segítségével a szabálytalanságok egész sorát derítette ki a rövid életű bank könyveiből. Ez év januárjában azonban fordulatot vett a Forgalmi Bank bűnügye, mert Domokos László vizsgálóbíró a bűnügyi vizsgálatot beszüntette és végzésében azt mondta ki, hogy a bank vezetésében megállapított szabálytalanságok legfeljebb kereskedelmi vétésnek minősíthetők. A vizsgálóbíró végzését az aradi törvényszék vadtanácsa is megerősítette.

A két végzés ellen az aradi királyi ügyészség és Elbert Lajos a Forgalmi Bank volt főtisztviselője, mint sértett felfolyamodást jelentettek be. A nagyváradi királyi ítélőtáblának Böhm Jenő tanácselnök vezetésével összeült tanácsa július huszadikán foglalkozott az aradi Forgalmi Bank ügyével és Gáibory József előadó táblabíró referációján alapján a következő végzést hozta:

— A királyi ítélőtábla a felfolyamodásokat abban a részükben, amely a vizsgálatnak a btkv. 361. §-ába ütköző és a 363. §-a szerint minősülő folytatólagosan elkövetett hűtlen kezelés büntette miatt történt el nem rendeléséért használatot, elutasítja; ellentén ugyanazoknak abban a részükben, amely a vizsgálatnak a magánokirathamisítás büntette miatt történt el nem rendeléséért használatot, helyt ad és mindkét alsóbíróság felfolyamodással megtámadott végzését részben megváltoztatja, Tapolicsányi Kálmán és Hanthó Sándor dr. ellen, mint a btkv. 70. §-a szerinti tettestársak ellen 12 rendbeli a btkv. 402. §. 2. bekezdése szerint minősülő s 5 esetben a btkv. 403. §. 4. pontja szerint büntetendő magánokirathamisítás büntette miatt a bűnvádi vizsgálatot a Bp. 103 §. 3. pontja alapján, a Bp. 104. és 105. §§-ai rendelkezéséhez képest s ennek folyományaként az eljárásban bizonyítékul szolgáló eredeti részvényalírási izeknek a Bp. 177. §-a értelmébeni lefoglalását elrendeli s a további szabályszerű intézkedések foganatosítását az aradi kir. törvényszék vizsgálóbírájának meghagyja.

A tábla tanácsának végzése indokoló részében arra mutat rá, hogy a nyomozat eddigi adataival megállapítottnak látszik, hogy a vizsgálóbírói végzésben részletesen felsorolt részvényjegyzések hamisak és hogy ezeknek a hamis jegyzések eszközésével részben saját beismerésük, részben a szakértői vélemények szerint a megnevezett volt igazgatók alaposan gyanúsíthatók. A tábla tévesnek találta az alsó fórumoknak azt a felfogását, hogy a hamisított részvényjegyzési izek nem használhattak volna föl, mert hiszen a részvénytársaság alakuló közgyűlésén a gyanúsítottak bemutatatták az izeket és épen azokkal bizonyították a részvények jegyzésének megtörténtét.

Az autobuszok hadiszolgálatban.

(A felügyelő bizottság ülése.)

Az Aradi Közlöny tudósítójától.

Arad, augusztus 5.

Ha nem lenne ezuttal csakugyan véresen komoly minden pillanat, igen vidáman ellehetne humorizálni a fölött, hogy hol találkozik a fenséges a nevetségessel. Az autobusz felügyelőbizottság mai ülésén Zádor Imre üzemigazgató valósággal elegikus hangon tett jelentést arról, hogy a háboru elvitte a város legnagyobb magánvállalatát és vissza kellett térni a lóvonathoz és ebben a pillanatban, amelyben benne van a háboru mindent visszafelkészítő borzalma, az autobusz felügyelőbizottságnak az jut eszébe, hogy a még el sem temetett gépkocsik romja felett megzendítse egy új üzem gondolatát, megbízást adjon az igazgatónak a villamos vasut kérdésének az előkészítésére. Mikor fillérekét kér a polgármester az éhezők éhségének csillapítására, akkor foglalkozzék a gépüzemigazgató egy több milliós üzlet előkészítésével. Erről szatirát nem írni csak egy világháboru észbontó zajában nem lehet.

A bizottság ülésén, amelyen Lócs Rezső helyettes polgármester elnökölt, a gépüzemigazgató jelentést tett arról, hogy a hadvezetőség a mozgósítás első napján nyomosan lefoglalta a város összes gépkocsiját és minthogy azokat eredeti formájukban nem használhatta, elrendelte a károszeriák lezerelését és a kincstár számlájára az aradi waggongyárban teherautókká szereltette át. Vasárnap és hétfőn mentek át a kocsik Temesvárra, ahol ma egy bizottság átvette és darabonként 23 ezer koronára becsülte azokat. Az arakat természetesen nem fizették ki, hanem az a törvényes intézkedés, hogy a háboru befejezte után a gépeket újra megbecsülik és az elhasználás értékét fizetik ki. Csak azért a kocsit, mely teljesen tönkre megy, fizeti a kincstár a teljes értéket. Használat idejére 35 korona díjat kap a város naponta. A katonaság lefoglalta és át is vette a város benzín készletét.

Minthogy az autobusz üzem megszűnt, a város áttért a lóvasuti üzemre és az igazgató jelentése szerint a város igen szép jövedelemre tett szert. A belső forgalom részére négy kocsi állított be az igazgató és vasárnap például 1050 koronát jövedelmezett a forgalom. A polgármester intézkedett, hogy holnaptól kezdve még két pár ló álljon rendelkezésre — és a forgalom bővüljön. A bizottság úgy határozott, hogy a vitel díjakat nem szállítja le, mert a lóvasuti forgalom fentartása is sok költséggel jár.

Az igazgató jelentését tudomásul vette a bizottság. Fényes Dezső azt mondotta ezután, hogy most lenne alkalom a villamos vasut kérdését előkészíteni és kéri, hogy ez a felszólalása jegyzőkönyvbe kerüljön. Véleménye szerint a gépkocsik nem lesznek használhatók és a háboru után a pénzügyi helyzet megjavul, a villamos vasut létesíthető lesz. Azt kérte, hogy a bizottság mondja ki már most, visszatér-e az autobusz üzemre?

A bizottság ezt az indítványt nem fogadta el, de megbizta az igazgatót, hogy a kérdést megoldásra készítse elő.

Kimondotta a bizottság azt is, hogy az üzem szünetelése alatt elintézi a vállalat összes függő ügyeit és ezért kiküldötte Fényes Dezső, Zerkovitz Rudolf bizottsági tagokat, hogy a régi számlákat az igazgatóval együtt revidálja és tegyenek a közgyűlésnek jelentést.

Anglia a világháboruban.

(Hadüzenet a német-belga konfliktus miatt. — Szemben áll a hármasszövetség és a hármasszövetség. — Német hadi sikerek.)

Távírat tudósítás.

Tegnap még megvolt az a remény, hogy az európai háboru három nagyhatalomra lokalizálható, de ma már végleg eldőlt a helyzet, amelynek legjobb meghatározása ez: **mindenki le akar számolni mindenkivel.**

A helyzet kiélesedéséhez az járult hozzá, hogy tegnap, mint Brüsszelből jelentik, a német kormány

a belga kormányhoz ultimátumot intézett,

hogy engedje meg, hogy a német csapatok Belgiumon át mehessenek. A német kormány jóáll Belgium megkárosításáért, minden kárt megtérít. Belgium elutasította ezt a kívánságot, mire a német követ elhagyta Brüsszelt. A belga kormány Antwerpenbe költözik át.

A német-belga konfliktusról részletesebben ezt jelentik:

A német kormány megkérdezte a belga kormányt, hogy megengedi-e német csapatok átvonulását Belgiumon Franciaországba. Elutasító választ kapván, ultimátumot intézett Belgiumhoz, melytől elutasította és az angol kormányhoz fordult segítségért. A német követ ezután Brüsszelt elhagyta.

Németországnak nagy érdeke, hogy Belgium egy kis részén át bemaradjon Franciaországba, mert a francia keleti határon levő erődítmények legyűrése sok drága idő és véráldozatba kerül.

Az angol alsóházban Grey államtitkár már előbb kijelentette, hogy Belgium semlegességének fentartása az angol politikára irányadó, mert Anglia e semlegesség megsértése esetében teljes erővel Franciaország mellé állana.

Oszták-magyar illetékes tényezők felfogása szerint, a német kormány brüsszeli lépésénél teljes tudatában volt azok Angliára való hatásának és már ebből is látható, hogy katonai természetű magasabb szempontok indították a brüsszeli lépésre. Hogy az ilyenformán keletkezett helyzet minő hatással lesz Ausztria-Magyarországra, az ma még nem látható előre. Az angol felfogástól függ, hogy vajon velünk szemben is, hadiállapotban levőnek tekintik-e magát. Nem fölösleges arra utalni, hogy Németország a mai pillanatban sem tekinti magát Szerbiával szemben hadiállapotban levőnek, sőt követét ma is meghagyta Szerbiában.

Berlinből jelentik a Magyar Távíratok Irodának: Az angol nagykövet tegnap este megjelölt a külügyi hivatalban és kijelentette, hogy Anglia Németországnak hadat üzen, egyúttal követelte utlevelét.

Harcolnak a németek.

Párisból jelentik: Schön német nagykövet elutazott.

Párisból jelentik Josse tábornok főparancsnok a német határ felé idült.

Berlinből jelentik: A Wolf ügynökség jelentik: hogy Eydtkuhnen mellett ott, ahol az oroszok tegnapelőtt először törtek be német területre, az éjjel a német csapatok ellenállhatatlanul erős támadással bevették Kibarty orosz határvárost. Az oroszok foglyok hátragyásával

kelet felé megfutamodtak; a német csapatok vesztesége igen csekély volt.

A Wolf ügynökség jelentik Berlinből: A földközi tengeren levő német hadihajók tegnap az algiri partokon egyes megerősített helyeket, francia csapatszállítások behajózási helyeit rommá lötték. A lövéseket viszonozták.

Hamburgból jelentik: A szenátus rendkívüli hadi célok fedezésére öt millió márkát kért a polgároktól.

Berlinből jelentik: A Wolff-ügynökség jelentik: Amíg egyetlen német katona sincs még francia területen, addig a franciák, hivatalos jelentések szerint, a hadüzenet előtt, századonként átlépték a német határt és megszállták Gottesthalt, Metzeral, Markircht és Schlufpaast. Megszegték a semlegességet azáltal is, hogy francia léghajók nagy számban repültek át Belgiumon és Hollandián keresztül Németországba.

Erzerumból táviratozzák: Oroszok orosz határtól visszavonultak. Felégették őrházaikat és élelmi raktáraikat.

Poincaré a békés Franciaországról.

Párisból jelentik: A francia kamara ma délutáni ülésén közölték Poincaré elnök üzenetét, amely megvádolja Németországot, hogy hadüzenet nélkül megtámadott francia csapatokat, megtámadta Franciaországot, amely pedig békére törekszik. A kamarát bizonytalan időre elnapolták.

Amerika semleges.

Washingtonból jelentik: Wilson elnök az Egyesült Államok semlegességére vonatkozó nyilatkozatot adott ki.

Az orosz hadvezérek.

Londonból jelentik: A „Times” katonai munkatársa az alábbiakban ismerteti az orosz haderő elosztását:

Az orosz haderő két hadseregből és egy tartalék-seregből áll. A jobboldali hadsereg vezére Ivanov tábornok s valószínűleg a 9., 10., 11. és 12. hadtestekből áll, melyek a kievi kerületben fekszenek s székhelyeik Kíev, Kharkov, Rovno és Vinnitsa. A baloldali seregnek Nikitin tábornok a vezére, s ez a 7., 8., 16. és 24. hadtestekből áll. A két első hadtest, nevezetesen a sinferopoli és odesszai aránylag közel van a Volhyniában és Podoliában történő csapatösszpontosításhoz. A másik két hadtest azonban a kazáni katonai területen van s jó időbe fog kerülni rá határhoz való szállításuk. A tartaléksereget Plava tábornok vezeti. A gránátosok az 5., 13., 17. és 25. hadtestekből állanak. Ezek a hadtestek a moszkvai katonai kerületben fekszenek, az 5. Voronezh-ben, a 13. Smolensk-ben, a többi Moszkvában. A cárnak, valamint Miklós nagyhercegnek a hadak élén való megjelenése a későbbi fejleményektől függ.

Az „Adeveru” jelentik: Az orosz kormány itteni követe, Poklovsky-Kosiell utján értesítette a román kormányt, hogy Oroszország összes határai zárva vannak Romániával szemben és hogy a vonatok csak a határig közlekedhetnek. Unghebenben, a Jassy közelében levő orosz határállomásokon sok orosz csapatot vontak össze.

Háziurak és a behívottak lakbére.

(Panaszok az aradi népirodában.)

Az Aradi Közlöny tudósítójától.

Arad, augusztus 5.

A moratórium, amely természetes következménye minden államban a háboru által megbénított kereskedelmi életnek, a váltó- és egyéb tartozásokon kívül a házbérre is vonatkozik, de csak azoknál a családoknál, ahol a családfenntartó hadbavonult. Minden tekintetben méltányos és humánus intézkedése ez a rendkívüli törvénynek, mert senkitől sem lehet kívánni, hogy míg a haza védelmében vérért áldozza, azalatt itthon házbért fizessen, avagy itthonmaradt családtagjai meglévő csekély pénzkészletüket házbérre fordítsák, amikor nem lehet tudni, mit hoz a holnap, meddig tart a háborus állapot s nem-e kell majd kenyérre a békés napokban összegyűjtött tőkéske utolsó fillérje is. A törvény persze nem mondja ki, hogy a házbért egyáltalán nem kell fizetni, csupán a fizetésnek a moratórium időtartama való elhalasztásáról intézkedik. Vannak jószívű háziurak, akik humanitásban még a törvény intencióján is túlmennek s egészen elégedik a házbért azoknak a szegény lakóknak, ahol a kereső férfi katonának vonult be, de ha minden háziur nincs is abban a helyzetben, hogy ezt a nemesszivűséget gyakorolhassa, a legtöbbje mégis nem a törvény intézkedése miatt, hanem saját szive sugallatára szívesen beleegyezik a házbérfizetés elhalasztásába s nem zaklatja a lakóit lakásuk esedékes béréért.

Örömmel állapítjuk meg, hogy ezekben a sulyos napokban az önzetlenség, a hazaszeretet háttérbe szorítja majdnem mindenütt a saját anyagi előnyökről való gondoskodást, de ép ily sajnálattal kell megemlékeznünk arról, hogy akadnak azért olyan emberek is, akik anyagi érdekeiktől nem tudnak eltekinteni akkor sem, amikor sok-sok embertársuk egzisztenciájának megmentéséről van szó. Így a háziurak között is vannak — igaz, hogy elenyészően kis számban — olyanok, akik sem önként, jószívűségből, sem a törvény utasítását figyelembe véve nem hajlandók beleegyezni abba, hogy a házbérfizetés a moratórium lejártáig elhalasztassék. Ma például benn járt szerkesztőségünkben a Thököly Imre-utca 52. számú ház egyik lakója, Novák Rezsőné, aki elpanaszolta, hogy háziura, Cservenka János követelte tőle a házbért, s miután ezt nem tudta kifizetni, felmondotta neki tizenötödikére a lakást.

— A férjem — panasolta az uriaszony — Vojtek és Weisz droguista cégnél volt alkalmazásban, most bevonult katonának. Négy gyermekemmel maradtam idehaza, s noha maga a háziur is elismerte, hogy mindig a legpontosabban fizettük a házbért, most mégis már tizenötödikére felmondott, holott negyedévre béreltük a lakást. Nem tudhatom, meddig lesz a férjem távol, s így természetesen nem akarom a meglévő pénzünket házbérre elkölteni, amikor a törvény is jogot ad a halasztáshoz.

Az uriaszonyt, akinek panaszát mi is minden tekintetben jogosnak találtuk, a Kereskedők Köre Tabajdy Károly-utcai helyiségében működő népirodához utasítottuk, s mindenkinek figyelmébe ajánljuk, hogyha hasonló eset történne vele, forduljon a rendőrséghez, vagy a népirodához, ahol díjtalanul eljárnak ügyében, s a háziurat közezik arra, hogy legyen tekintettel a rendkívüli helyzetre, amely mindenkitől rendkívüli méltányosságot követel, különösképpen pedig akkor, amikor a méltányossági szempontok figyelembevételét törvény is szankcionálja.

Egy hónapba telik Oroszország fölvonulása.

(Katonai szakértő a mozgósításról.)

Az Aradi Közlöny tudósítójától.

Arad, augusztus 4.

Az orosz hadvezetőségnek a szerencsétlen japán háboru óta az a törekvése, hogy a hadsereg organizációjának felismert hibáit kiküszöbölje. Nagyszabású változások történtek a hadsereg szervezete, fegyverzete, felszerelése, ruházata és kiképzése tekintetében.

A népképviselő az anyagi eszközöket bőven bocsátotta a hadvezetőség rendelkezésére. Csak nemrégiben a véderőtörvényt elfogadva egyszersmindenkorra 852 milliót, azonkívül pedig évi 350 millióval többet szavazott meg, mint amennyire a hadi budget eddig rugott. Oroszország ez évben az 1863 millió koronát kitevő rendes költségvetést is beleszámítva tehát a parlamenttől 3044 milliót kért és kapott.

Ez az óriási emelkedés mutatkozik az 1914. évre engedélyezett ujonckontingens emelkedésében is, amely az eddigi 455,000 emberrel százharmincezerrel ötszáznyolcvanötezer emberre szaporodott. Különben Oroszország a véderőtörvény teljes keresztülvitele után, szóval három év múlva békelétszámát kerek négyszázezer emberrel szaporította volna. Ebben az esetben Európában évente október közepétől április közepéig 1.7 millió, az év másik felében pedig 1.4 millió katonája lett volna. Ez a magas létszám lehetővé tette volna a birodalom nyugati és délnyugati határán elhelyezett csapatok lényeges megerősítését s így az ország harcokésztsége nagyban nőtt volna.

Békelétszámban Oroszországnak Európában 30 hadteste van, a gárdahadtest, a gránátoshadtest, az 1—25. számú hadtestek s az 1—3 kaukázusi hadtest. Turkesztánban (Ázsia) két, Szibériában 5 hadteste áll. Az európai hadtestek katonai kerületekbe vannak foglalva, amelyek háboru esetén egyuttal keretei a felállítandó hadseregeknek. Így hét orosz hadsereget kell számításba vennünk, amelyeknek béke idején állomáshelyük Pétervár, Varsó, Wilna, Kiev, Odessza, Moszkva és Kazán. Az egyes hadseregek 3—5 hadtestből állanak, amelyeknek létszáma egyenként 45000 ember.

Ezeknek a formációknak békelétszáma a gyalogságnál és a tüzérségnél három, egyéb csapatoknál négy jelenleg szolgáló évfolyamból áll. Miután a szolgálati idő a tartalékkal együtt tizenhét év s így háboru esetén 15, illetve 14 tartalékos évfolyam áll rendelkezésre. A békelétszámú formációk hadilétszámra való kiegészítéséhez körülbelül négy tartalékos évfolyam elegendő s így Oroszországnak további tizenegy rezervista évfolyam mint erőrezervoár áll rendelkezésére, egy évfolyam pedig 350,000—400,000 emberből áll. Ezekből az erőtartalékokból Európában 32 tartalékos divíziót lehet alkotni.

Az orosz tábori, háborut viselő hadsereg 30 hadtestből, 16 tartalékos hadtestből, 24 lovas (kozák) divízióból fog valószínűleg állani.

Az orosz hadsereg európai hadereje körülbelül két millió emberre becsülhető. Ehhez járulnak még: várvédők és tartalék csapatok, továbbá honvéd csapatok, amelyek a hadsereghez nem tartozó fegyverképes férfi lakoságot foglalják magukban 21-től 43 évig.

A hadsereg mozgósítását Oroszországban az utóbbi időben a vasuti hálózat fejlesztésével s többször elrendelt nagyarányú próbamozgósítással nagyon megkönnyítették. A mozgósítás ideje a nyugati és délnyugati határon fekvő vilnai, varsói és kiewi katonai kerületekben a békelétszám felemelése követke-

tében jóval rövidebb lesz, mint az ország belsőjében fekvő katonai kerületekben. A hadtestek legnagyobb részét már felvonulási területükön állanak s 12—16 mobilizációs nap alatt egybegyűlhetnek. Még előbb érheti el készenlétét a nyugati és délnyugati határon álló nagyszámú lovasság. Pétervári (4. hadtest), moszkvai (5. hadtest), odesszai (2. hadtest) és kazáni (3. hadtest) hadseregeinek mobilizációja legfeljebb a tizennegyedik napon fejeződhetik be, s felvonulások csak a 26—30. napon kezdődhetnek meg, úgy hogy mától számítva egy hónap múlva kezdődhetik meg az első hadvonalu egész orosz hadsereg operációja.

Kis történeiek a nagy háborúról.

(Aradi esetek.)

Ilyenkor, amikor az újságírók óvatosabbak, mint a királyi ügyészek és a fegyház büntetés terhe mellett eltiltott izgató híreket a világerő sem írják meg — ilyenkor szabadon csapong a közönség fantáziája. A legszédületesebb történeteket találják ki s aki reggel tréfából elmond valamit a kávéházi früstök mellett, az ugyanazt a viccet a délutáni feketénél véresen komoly eseményképpen kapja vissza. Amíg a tréfa megteszi a maga körforgalmi útját, akkorra hadiesemény lesz belőle. Nem az agyonlőtt, a felakasztott, a felnyársalt és nem a kerékbetört orosz—magyar—szerb—francia kémekről akarunk itt írni. Nem szeretnénk itt sorokba fűzni azokat a hajmeresztő történeteket, a melyek elmondását az előadójuk ezzel végzi:

— Becsületszavamra igaz. Az unokabátyám vezérkari kapitány és az irta nekem bizalmas levélben.

Ettől, vagy valamelyik másik ál vezérkari kapitánytól származnak az olyan hazugságok, amelyeknek diszpéndányaképen üdvözölhetjük azt, hogy „egy északi hadtest parancsnokát kémkedésen érték és azonnal agyonlőtték.” Vagy: ugyan azt a hadtestparancsnokot csakugyan tetten érték, amint az oroszok el akarta árulni haditervünket, azonban nem kellett őt agyonlőni, mert önként öngyilkos lett ciankállival. — Hogy ebből egyetlen halvány betű se igaz, azt fölösleges hangsúlyozni. Ilyen kalandos hírek megoafolására nem is érdemes nyomda festéket vesztegetni, mert hiszen ezek a rémmesék önmaguktól meghalnak. Itt azokat a kis történeteket akarjuk megrögzíteni, a melyek a nagy háboru kísértéként fakadnak föl a lelkek mélyéről s a szívek kobójából.

Tegnap például elterjedt a híre annak, hogy Aradra tömegesen szállítottak sebesült katonákat. Ma reggel az aradi vár parancsnokságánál megjelent egy öreg román kofaasszony. A kosarát, amely tele volt almával és szilvával, élő szárnyassal, borral, pálinkával, kint hagyta az előcsarnokban s úgy ment be Hegedüs Ede alezredeshez.

— Mojsziu Anna a nevem tekintetes gyenerális ur. Azért jöttem, hogy megkérdezzem, hogy hány sebesült katonát hoztak be a várba. Nekem ugyan hat gyereke van, özvegy asszony vagyok, de azért a szegény sebesült katonáknak elhoztam azokat, amiket otthon találtam: gyümölcsöt, bort, tyukot. Hadd éljenek jól, ha már a hazáért véreznék.

A várból persze elküldték a könyező asszonyt, mert azok a véres fejű nyomorék katonák, akikről ő hallott, ninosenek se Aradon, se Temesváron. Egyáltalán ezek a katonák csak a közönség képzeletében vannak még.

Tegnap is indult katonavonat Aradról, mintshogyan minden félórán indul most az ország-
nak csaknem minden nagyvárosából. Kovács Imre

aradi iparos is utra készen volt a tegnap délelőtti katonavonatnál. A sapkája, fegyvere és minden felszerelése bent volt a vagonban, ő pedig fiatal feleségétől a Perronon bucsuzkodott. Egyszerre csak azon vette magát észre, hogy a vonata elindult, ő pedig hajadonfővel ott állott a Perronon. Hirtelen jó gondolata támadt. Konflisba ült és áthajtatott az ujaradi állomáshoz azt gondolván, hogy ott még elfoghatja a megrakott vonatot. Egy kis baleset történt. A vonat ugyanis két perccel azelőtt robogott át az ujaradi állomáson. Leirhatatlan volt a katona kétségbeesése. Levette magát a sínekre és sirva mondta:

— Nem mozdulok el innen, amíg egy vonat átrobog rajtam. Az én életem már semmit se ér, mert úgy is föbelőnek; azt fogják hinni, hogy megszöktem a háboru elől.

Az ujaradi állomásfőnök kijelentette Kovácsnak, hogy egész nyugodt lehet, semmi bántódása se lesz. Ő azonnal táviratozni fog Temesvárra, hogy Kovács nála önként jelentkezett s a legközelebbi vonattal elutazik Temesvárra.

Egy aradi iparossal kellemetlen kaland történt vasárnap éjszaka valamelyik vendéglőben. Borezgatás közben a cigány a Kossuth-nótát és a Rákóczy marsot hozta s a vendéglő egész közönsége a jelenlevő huszárőrmesterekkel együtt állva hallgatta végig a lelkesítő dalokat. Egy huszárőrmester egyszerre csak kiadta a jelszót:

— Huzd a Gotterhaltét!

És a cigány rázendített a Gotterhaltéra, amelyet természetesen szintén állva hallgattak végig a teremben lévők. Egy becsipett aradi iparos azonban nem akart felállani. Az egyik őrmester oda lépett hozzá és kérdőre vonta. A komoly jegyzékváltás után megtörtént a demars, majd pedig a tettek is elkövetkeztek. Félóra múlva az engedetlen iparos vérző orral került a fogházba. Amikor kijózanodott, szabadon engedték, de még most is felelősen hordja az állát a megszámlálhatlan pofonoktól. Mint valami szerbiai harotéri eseményt beszélt el ma a megvert iparos a vasárnap éjszakai kalandot s elbeszélését ezzel történt:

— És mindez a Gotterhalte miatt végezte:

A hallgatóság egyik tagja erre kijelentette:

— Hogy velem ilyesmi ne történhessen, megfogom bizni a Temesváron lakó bátyámat, hogy amikor Temesvárott a katonabanda a Gotterhaltét játssza, azonnal sürgönyözze ezt meg nekem.

— Miért kell azt magának tudni?

— Hogy azonnal felállhassak.

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

* A Nyugat szépirodalmi folyóirat augusztus elsejei 15-ik száma a következő igen érdekes tartalommal jelent meg: Ignotus: háboru. Balázs Béla: (h. fájó Zitareh) (vers.) Halász Imre: A közigazgatási eszmék fejlődése Magyarországon. Laczkó Géza: Az ó torony (novella) Elek Artur: Az olasz művészetéről. Móricz Zsigmond: Jó szerencsét! (Regény VIII. fejelet.) Nagy Endre: Rasud pasa heramilkja. Ady Endre: Versek. Ferenczy Valér: Akttanulmány. Szerkesztőség és kiadóhivatal: Budapest, X. Lónyay u. ca 18. Előfizetési ára: egy évre 24 kor., félévre 12 kor., egyes szám ára 1 kor. 20 fill.

* A zendai fogoly. (Nagy műsor az Apollóban.) Az izgalommal telt napok óta olyan színültig zsufolt nézőtere még nem volt az Apolló-színháznak, mint ma. Az embereknek, a sok idegizgató esemény után némi megpihenésre, szórakozásra van szükségük. Ezt mutatta a mai nagy érdeklődés, amelyet különben a kiváló új műsor is megérdemelt. A zendai fogoly nagyon érdekes cselekményével lekötötte a néző figyelmét s a dráma gazdag kiállításával kellemes hatást ébreszt. A publikum nagy meglepődéssel nyilatkozott a grandiózus képről, amely mellett még több ötletes bohózatot és figyelmet érdemlő

természetutáni felvételt mutat be az Apolló színház az új műsorán, amely még esütörtökön kerül vetítésre.

* A háboru borzalmi. (Aktuális háborus műsor az Urániában.) Szomorú aktuális műsort mutat ma be közönségének az Uránia. Egy véres, nagy háboru története ez, melyet két hatalmas nép viv meg egymással, segítségül véve a modern technika minden új vívmányát. Két fiatal szívdramája játszódik le előttünk, ehhez szolgáltatja a keretet a népek véres összeütközése. Egy külföldi fürdőhelyen megismerkedik két fiatal lélek, megszeretik egymást, amde kitér a háboru és az ifjúnak mennie kell. Sokáig nem hallanak egymásról, míg közben dörögnek az ágyuk, robbannak a bombák és hatásuk alatt az emberi munkás kéz legtekintetesebb, legszebb alkotásai dőlnek romba. A sors összevezérli őket, ám szomorú a viszontlátás. Ellenségeként állanak egymással szembe. De a szerelmesként állanak egymással szembe. De a szerelmesét, saját magát állítva oda az itélő golyók elé.

Megindul a hadjárat Szerbia ellen.

(Elnémított tüzérsgünk a belgrádi várat. — A balkáni népek hangulata a monarchia mellett.)

Távirati tudósítás.

Budapest, augusztus 5.

Hivatalos jelentés augusztus 5-én déli 12 óra 15 perckor. A szerb határon levő csapataink helyzetjelentéséből kivehető, hogy ott fokozottabb tevékenység kezdődik. Belgrádnál a felső és alsó várban, valamint a szomszédos magaslatokon elhelyezett szerb várak megkísérelték erős tüzeléseikkel az innenső parton való csapatmozgásokat, valamint a Száván és a Dunán való hajózást megakadályozni. Ez indította csapatainkat arra, hogy ezen várak ellen a tüzérsg megnyissa a tüzelést. A tüzérharc azal végződött, hogy

a szerb ütegeket hallgatásra birtuk, mely alkalommal a várművek erős sérülést szenvedtek.

A város a bombázástól teljesen mentes maradt.

Hivatalosan jelentik a belgrádi bombázás részleteiről ma este 9 órakor érkezett jelentések alapján a következőket:

— Augusztus 4-én délelőtt 9 órakor a Körös monitor állomáshelyéről kifutott felderítés végett. A szerb ágyuk megkezdték ellene a tüzelést és pedig amint később kitűnik, egy teljesen modern gyostüzelő üteggel. Néhány löveg találta a monitort, szerencsére azonban anélkül, hogy akár személyzetében, akár a hajó harc képességében kárt okozott volna. — Ekkor szárazföldi tüzérsgünk harcra lépett és tüzelésének kiváló hatása hamarosan elhallgattatta a várban levő ellenséges tüzérsgét. A monitor azután visszatért rendezett állomáshelyére, délután 4 órakor öt hadihajónk, köztük a Körös is kifutott, hogy a védők azon kísérleteit, hogy az erődítményekben és fedezetekben előállított károkat helyreállítsák, megakadályozzák. Hoj-ágyunk tüzelése, mely csak gyengén viszonztatott, az erődítményben, különösen a felső várban újlag nagy rombolást végzett. Ez alkalommal megindították a tüzelést a gyalogság ellen is, mely a partok melletti építményekben talált fedezést. A monitorok délután hat órakor ismét visszatértek helyükre anélkül, hogy veszteség, vagy havaria érte

volna őket. — Az éj folyamán ismét robbanások voltak hallhatók. Ezekből és a fellobbanó tüzlángokból következtethető, hogy a tüzelés által a várban nagyobb mennyiségű munició-készletet robbantottunk föl.

Agyoniöltt szerb kémek.

Zimonyi hivatalos jelentés szerint a Zimony melletti szállókban nyolc ellenséges kém rajtaérték, amint fényjelzésekkel ágyunk állását az ellenségnek akarták tudtul adni. Mind a nyolcat elfogták, rögtönítélő bíróság elé állították és kivégezték.

A Drina mentén nincs harc.

Budapestről jelentik hivatalosan:

A Drina mentén csend uralkodik. Különös dicsérettel emeledő ki a biztosítási szolgálatnál alkalmazott csapatoknak, kivált a gyalogságnak és a határőrszolgálatnak a tevékenysége.

Hivatalosan jelentik: A belgrádi harcokkal kivételével a dunai, szávi és drinai harcok mentén újabb esemény nem fordult elő.

Nem fitkolják el az eseményeket.

Hivatalos jelentés: Budapesten és a vidéken egészen érthetetlen módon az a hír terjedt el, hogy a 68-ik gyalogezredünket jelentékenyebb veszteségek érték. Hivatalos helyről a leghatározottabban kijelentik, hogy ez a híresztelés teljesen és tökéletesen valótlan és egyúttal újból hangsúlyozzák, hogy mindenféle eseményről amint ez megtörténik haladéktalanul és őszintén minden titkolódzás nélkül tájékoztatni fogják a nyilvánosságot.

Hazajönnek a törökországi tartalékosok.

Konstantinápolyból jelentik: Az osztrák, valamint magyar és német tartalékosok nagy számban indulnak haza. A kolóniákban óriási a lelkesedés.

Csernovitzból jelentik: A mozgósítás teljes rendben folyt le. A lakosság körében nagy a lelkesedés és hazafias tüntetéseket rendeznek.

Balkáni népek a monarchia mellett.

Szófiából jelentik: A bolgár macedón komité egyik vezére, Atanaszoff Dunbalakoff őrnagy, aki annak idején a macedónok fölkelését szervezte, megjelent az itteni osztrák-magyar követségen és Tarnowszki gróf követnek tudomására hozta, hogy a monarchia Szerbia elleni akciójának támogatására 10,000 macedont és bolgárt toborzott, akik készek feláldozni életüket és vérüket a szerbek letörésére. Kérte a követet, hogy intézkedjék kormányánál a 10,000 önkéntesnek a hazatérre való szállítására. Tarnowszky gróf köszönetét fejezte ki a lelkes készségeért, de arra való tekintettel, hogy idegen honossági önkéntesek ilyen nagyarányú föllépésének szüksége mind-ezideig nem állott be, nem fogadta el az őrnagy ajánlatát. Atanaszoff Dunbalakoff őrnagy sajnálkozással vett tudomást erről az álláspontról és egyúttal kijelentette, hogy 10,000 életét föláldozni kész emberével bármely percben rendelkezésére áll a monarchiának.

Bukarestből jelentik: A lapok jelentik, hogy albán bandák Dibránál és Ochridánál betörték Szerbia területére.

Bécsből jelentik: Hilmi basa kormányától távirati felhívást kapott, hogy azonnal térjen vissza Konstantinápolyba. Hilmi Törökország katonai attaséja és nyilván azért hívták haza, mert a mozgósítás után nagyobb katonai szerep vár rá. Itteni diplomáciai körökben Törökország mozgósítását a hármasszövetség szempontjából barátságosan ítélik meg, és azt is híresztelik, bár hivatalosan még meg nem

erősítették, hogy Németország és Törökország között katonai konvenció jött létre.

Montenegró harcra készül.

Cattaróból jelentik: Julius 30-án a montenegrói királyi jacht elhagyta az antivari kikötőt. Ugyanezen a napon rendelték el Montenegró területére a mozgósítást, különösen pedig Lovcsen védelmére. A tüzérsg csapatok nagy részének nincs kiképzett legénysége és iskolázott altisztika. A legénységet július 27-ike óta a cetinjai gyakorlóterén éjjel-nappal szakadatlanul tanítják.

Montenegróban rendkívül nagy élelmiszerhiány van. Nemesak a legszükségesebb élelmiszerek hiányának, mint liszt, só, de nincsen például gyufa sem. Még nagyobb bajt okoz az élelmiszerhiány a Lovcsen hegyére rendelt csapatok között, a katonák valóságos lázonganak, mert nincs se kenyérük, se vizük.

Ugyancsak az élelmiszerhiánnyal hozzák összefüggésbe azt a forrongást, amely Uj-Montenegróban támadt, ahol a Hoti, Grudi és Clementi nevű albán törzsek lázadásban törtek ki. Cassarába igen sok menekülő mohamedán érkezett Plevljéből, a Szandzsákból.

Cetinjéből jelentik: Nikita király, az egész udvar és valamennyi miniszterium elhagyta Cetinjét és Podgoricába költözött.

Bécsből jelentik: A cattarói kerületi kapitányság jelenti, hogy Montenegróban bandákat szerveznek, bombákkal látják el őket, hogy osztrák területekre betörjenek és ott merényleteket kövessenek el.

Bécsből jelentik: A Reichspost kiküldött tudósítója Cattaróból a legutóbbi montenegrói eseményekről a következőket jelenti:

A cetinjai osztrák-magyar követség július 23-án a montenegrói külügyminisztériumtól a hivatalos chifre-sürgönyöket visszakapta azzal a megjegyzéssel, hogy a táviratokat Cattaro felé nem lehet továbbítani, mert a táviróvezeték el van szakítva. Julius 22-ről 23-ra virradó éjjelen megrongálták a táviróvezeték osztrák területen. Mivel azonban az az utasítás is érkezett a cetinjai osztrák magyar követséghez, hogy amíg Cetinjében van, addig illetékes vezetőivel érintkezésben kell maradnia, azért osztrák-magyar pionír-katonák még aznap helyreállították a vezetékét.

Amikor azután Cattaróból Cetinjébe táviratozni akartak, a cetinjai állomás ezt válaszolta:

— Ne opremi! (Nem fogadom el.)

A táviróvezeték kapcsolóját pedig kihuzta a készülékből. Kiderült még, hogy a montenegrói posta a mi követségünket 10000 forinttal félre is akarta vezetni. Julius 25-én közölte az osztrák-magyar követség a montenegrói kormányt, hogy kurirját a posta-automóval másnap Cattaróba akarja küldeni. A kormány kijelentette a követségnek, hogy ezt nem engedheti meg, amire a követség jegyzéket intézett a montenegrói kormányhoz, hogy futárja július 26-án reggel 9 órakor a montenegrói kormány által lefoglalt autóval Cattaróba utazik. Ha a kormány nem enged szabad utat az automobilnak és nem gondoskodik annak a biztonságáról, akkor a követség kénytelen lesz a diplomáciai összeköttetés megszakítása érdekében javaslatot tenni.

A montenegrói kormány erre kijelentette, hogy a lefoglalt automobil rendelkezésére bocsátja a követségnek és megtesz minden intézkedést, hogy a futár akadálytalanul eljuthasson oda, ahová küldik.

Francia aranyat

• csempésző autók.

(Talpon áll az ország rendőrsége. — Feltartóztatott gépkocsik.)

Az Aradi Közlöny tudósítójától.

Arad, augusztus 5.

Első pillanatra fantasztikusnak látszó hír kelt ma délben szárnyra úgy Aradon, mint az ország többi városában. Suttogva valami titokzatos autóról beszéltek az emberek, amelynek feltartóztatása érdekében a hatóságok minden lehetséges intézkedést megtettek.

A hír csakhamar pozitívabb formát öltött, egyesek állítólag beavatott helyről arról értesültek, hogy az autó amely Párisból indult el, hadikincset szállít Oroszországra, még pedig nem kevesebb, mint egy milliárdot aranyban. Egy más verzió szerint a kincs nem egy milliárd, hanem csak száz millió, amely az orosz déli hadtesteknek van szánva a Bukovina határán kell átjutatni. Szakemberek azonban még ezt a hírt is kételkedéssel fogadták.

— Ez csak legenda lehet — mondta egy aradi bankigazgató — ilyen hatalmas összeget bajosan lehetne automobilon szállítani. Egy milliárdról nem is akarok beszélni, de még százmillió értékű aranyat is negyven mázsa a súlya!

A délután folyamán az a verzió került forgalomba, hogy nem is egy, hanem öt autóról van szó. Az öt autó, amelyek mindegyikében egy nő, vagy női ruhába öltözött francia katonatiszt van, a hadikincessel a német határon surlant át s onnan Ausztrián keresztül hozzánk jött, hogy Bukovina felé vegye útját. A magyar hatóságok már utasítást is kaptak a miniszteriumtól, hogy mindenáron tartóztassák fel az autókat s utasítás következtében minden autót megállítsanak s utasait igazolásra szólítsák fel. Voltak, akik ilyen jeleneteket az aradi országúton is láttak, ami annál könnyebben megeshetett, mert a mostani időkben igazolás nélkül amugy sem igen engedik az embereket szabadon, akadálytalanul ide-oda automobilozgatni.

Végre az egész történet befejezése is beszéd tárgya lett: az autókat egyesek szerint Szegeden, mások szerint Nyiregyházán elfogták, a hatalmas kincset pedig lefoglalták. Még egy kérdés izgatta az embereket: mi lesz a száz millióval? Erre is választ kaptak, még pedig két félet: a valószínűbb verzió azt állította: hogy a lefoglalt kincset a mi hadviselésünk céljára fordítják, a naivabbak és vérmesebb reményeik azonban erősítették, hogy az orosz-francia pénzt szétosztják a lakosság közt, fejenként 5 koronát kap minden magyar alattvaló.

Szerencsére arra már nem került a sor, hogy valaki ezt a várható követelést lezámíthatja volna. Kiderült ugyanis, hogy tegnap éjjel és ma illetékes tényezők tényleg foglalkoztak valami autóval. Az autót este indította el Budapestről a hatóság, aztán négy órát adtak neki, melynek elteltével sürgöny utasítást küldtek a hatóságoknak, hogy az autót fogják el. Felsőbb helyen így akarták próbára tenni a hatóságokat s a próba sikerült is, amennyiben az autót elfogták. De erősen tartja magát egy másik feltevés, az, hogy Bécs mellett tényleg elfogtak egy autót, amelyben öt millió frank volt aranyban s gyanítható volt, hogy ilyen autó még több is halad Oroszország felé. Ezért rendelték el az autók feltartóztatását, hogy milyen eredménnyel, az titok.

Ejjel egy bécsi lap haditudósítója útjában haza felé Aradra érkezett, felkereste az Aradi

Közlöny szerkesztőségét s a titokzatos aranyokra, automobilonra vonatkozólag a következőket mondotta:

— Az bizonyos, hogy nagy hajtóvadászat folyik valami automobilonra. Temesvárott azt beszéltek, hogy bussz francia automobil szállítja az aranyakat. Joanovics kormánybiztos állítólag ma kijelentette bizalmas körben: „Ma jó fogást csináltunk! Temesremetén elfogtunk egy francia autót százezer frank arannyal! Orsován is elfogtak egyet“.

Csalás a papirpénz devalvációjával.

(A kormány rendelete. — Az európai jegybankok mozgalma.)

Fővárosi tudósítónktól.

Budapest, augusztus 5.

A kormány arról értesült, hogy egyes vidékeken lelketlen tüzek elhitetik a néppel, hogy a mozgósítás céljaiból besorozott lovak ára fejében adott utalványokat nem fogja a kincstár beváltani. Sőt itt-ott a papirpénz elértéktelenedését is hirdetik. Az ezuton félrevezetett egyének tulajdonában levő utalványokat és papirpénzt a mese terjesztői jóval értékén alul veszik meg.

A kormány sürgős rendeletben hívta fel a közigazgatási hatóságok figyelmét ezekre a jelenségekre és utasította őket, hogy tegyék közhírré, hogy az, aki a közönségnek ily gonosz tévedésbe ejtésével másnak kárt okoz, magának pedig jogtalan hasznot szerez, csalást követ el, s eljárása a büntető törvények rendelkezése alá esik. Ennélfogva az igazságügyminiszter is utasította a királyi ügyészeket, hogy hasonló ügyek megtorlása körül a legnagyobb buzgalommal és szigorral járjanak el.

— Az akció sikere érdekében utasította a kormány a közigazgatási hatóságokat, hogy a tudomásukra jutó hasonló ügyek esetében a büntető eljárás megindításáról gondoskodjanak és azzal a kéréssel forduljék a kárvallottakhoz, mint a közönséghez is, hogy minden ilyen esetet hozzanak a hatóságok tudomására.

A *Neue Freie Presse* írja: A nagy európai jegybankok, általánosan foglalkoznak azzal a kérdéssel, hogy az ugynevezett bankkártyát felüggyessék, hogy bankjegyek kibocsátására vonatkozó jogaik támogatásával megfelelhessenek ama rendkívüli szükségletnek, amelyet velük szemben a háború támaszt. A francia bank már el is határozta, hogy 25 és 50 frankos kis bankjegyeket hoz forgalomba és a svájci nemzeti bank követte ezt a példát, 20 frankos bankjegyet bocsátva ki. A Bank of England hasonló eszközökre gondol, azonban ez csak első lépés lenne a bankkártya áttöréséhez vezető uthoz, minthogy Angliában mint legkisebb egység az öt fontos jegy szerepel jelenleg. Az európai jegybankok általában azt tervezik, hogy kivételes intézkedésekkel feleljenek meg a követelményeknek, amelyeket olyan helyzet teremtetett, a melyhez a múlt nem nyújt tájékozódást.

A hitel élet nagy központja a háború következtében két feladat előtt állanak és ezeket egyidőben kell teljesíteniök. Egyrészt óriási hadi szükséglettel kell gondoskodniok, másrészt a nemzetgazdaságot is fenn kell tartaniok és természetesen, hogy ez csak úgy történhetik meg, ha a szükséges pénzt a rendelkezésére bocsátják. Jóvá nem tehető hiba lenne, ha az európai jegybankok abba az egyoldalú hibába esnének, hogy csak a háború szükségleteinek tesznek eleget és nem lennének tekintettel arra is, hogy a nép életfeltételeit előte-

remtsék. A jegybankoknak a magánintézetek mögé kell állniok és minden körülmény közt kell gondoskodniok arról, hogy a pénzforgalom fenn ne akadjon és hogy a háború ne semmisítsen meg olyan intézményeket, amelyek a rendezett nemzetgazdasági élethez okvetlen szükségesek.

Mint az eddig beérkezett jelentések mutatják, a legtöbb európai jegybank azon az uton van, hogy éljen azokkal a rendkívüli eszközökkel, amelyeket a rendkívüli helyzet megkíván. Teret kell nyerni, hogy a gazdasági élet szükségletei kielégíthessenek és a rendezett forgalom fenntartható legyen. A kamatlábemelések csak teoretikus értékűek és az a céljuk végső esetben, hogy megakadályozzák az arany kiözönlését, de a belső forgalom szempontjából nincs jelentőségük. Ezért erről olyan eszközrel kell gondoskodni már jó előre, amellyel a célt el is lehet érni. Olyan intézkedések, amelyek lehetővé teszik, hogy a gazdasági szervezetek megkapják a szükséges pénzt, a legtöbb európai fővárosban a küszöbön állanak.

Az osztrák-magyar banknak ilyen intézkedésekre nincs szüksége, mert nálunk van kis bankjegy: a tizkoronás.

Segélyezésre kell minden egyleti vagyon!

(Adományok a polgármesteri hivatalban.)

Az Aradi Közlöny tudósítójától.

Arad, augusztus 5.

Soha még ez az ország nem volt annyira egy, mint ebben a pillanatban. Soha még annyi áldozatkészséget nem lehetett tapasztalni, mint ma, amikor mindenki siet, hogy szolgálatot tessen a közös ügynek. Most a legszegényebb ember erszénye is megnyílik s mindenki igyekszik tul anyagi erején könnyebbé tenni a megpróbáltatás óráit. Az aradi jótékony egyletek a közönség bő adakozása segítségével évek hosszú folyamán nagy tőkét gyűjtöttek. A tőkéknek eddig csak kamatait használták fel s most is a kamatokkal járultak hozzá a behívottak családtagjai számára rendezett gyűjtéshez. De soha még ily nehéz napokat nem élt meg az ország, soha nem fog megélni. Rendkívüli napok ezek, melyek nem tűrik a szokások béklyóit. Most itt az ideje, most a legnemesebb módon teljesíthetik a jótékony egyletek hivatásukat! Tegyenek meg mindent, ami tehető s ne ragaszkodjanak — amint hogy nem ragaszkodhatnak — tovább elveikhez: nyissák meg tőkéiket, hozzák meg azt az áldozatot, amelyet tőlük mindenki elvár. Nyissák meg tőkéiket s adjanak ott, ahol adni kell, adjanak, még ha pénzünk az utolsó garasig elfogy. Bűn volna most tőkéiket visszatartani, hisz a győzelem után meg fognak újra nyílni az erszények, meg, még jobban, mint azelőtt s amit a szent célra adtak, vissza fogják kapni, vissza kamatosan!

Adományok a polgármesteri hivatalnál.

A polgármesteri hivatalban ma a következő adományok folytak be a bevonult családtagjai részére: Lévy Adolf és neje 20 korona, Fischer Jenő dr. 40 korona, Mátyás János 6 korona, Rosi Pál 60 korona, Vladár Menyhért 10 korona, Az aradi tanítók segélyalapja 500 korona, Az aradi Chevra Kadischa 500 korona, Réthy Viktor 100 korona, Leopold Zeigmond 100 korona, Walder Gyula és neje 25 korona, Hegyi Albert 30 korona, Bogdán Gyula 5 korona, Vulcu I. Maxim 10 korona, Solymos Testvérek 30 korona, Nyáry Testvérek 50 korona, Hadastyán Egylet 10 korona, Aradi Polgári Lovászegylet 500 korona, Műlek

Lajos dr. és neje 100 korona, Aradi Polgári Jótékony Egylet 500 korona, Embey Gyula dr. 50 korona, Szathmáry Etelka 20 korona, Eisler Bandi és Lilike 5 korona 30 fillér, Krausz Mór 10 korona, özv. Czifra Jánosné 20 korona, Telbisz Béni 50 korona, Aradi Központi Takarékszövetkezet 200 korona, Aradi Takarékszövetkezet és Segélyegylet 50 korona, Steigerwald Alajos 20 korona, Lázár Samu gyűjtése 15 korona, Apolló Színház 50 korona, Apolló Színház személyzete 16 korona, Czobor Ilonka és Erzsébet 10 korona, Sarlot Domonkos 20 korona, Szegénytanulók Egyesülete 500 korona, Nakischer József 15 korona.

A város tanácsa holnap tartandó rendkívüli ülésén foglalkozik a természetben kiszolgáltatandó segély kérdésével is. Igen sokan ugyanis azt kívánják, hogy hus helyett a város adjon lisztet és burgonyát. Varjassy Lajos polgármester maga is helyesebbnek tartja a segélyezésnek ezt a módját és azt proponálja, hogy a tanács vásároljon lisztet, béreljen ki néhány sütőműhelyt és tegye lehetővé, hogy ott mindenki megsűthesse a kenyerét.

HIREK.

Hazahívják a külföldön élő katonákat.

(A szökevények amnesztiája.)

Az Aradi Közlöny tudósítójától.

Arad, augusztus 5.

A belügyminisztérium a következő hirdetményt közölte ma Varjassy Lajos polgármesterrel:

A monarchia fenyegetett védelme fegyverre szőlította az ország véderejét. Az elrendelt általános mozgósítás alkalmával tömegesen és lelkesen jelentkeztek véderőtörvényünk alapján a védkötelezettség teljesítésére hivatottak.

S akkor, midőn az ország jelenvaló védköteles férfisége az ország védelmére harcra megy, nem szabadna hiányozni azoknak sem, akik az elmúlt időkben munkakeresés céljából az ország területét elhagyták, de akiknek szívében, tudom ma is melegen él a hazához való ragaszkodás nemes érzése.

Sokan lehetnek, akikhez a nagy távolság miatt nem jut el a haza hívó szöze, vagy már csak későn értesülnének róla. De sokan vannak azok is, akik annak idején meg gondolatlanul, védköteleességük megsértésével hagyták el az országot s akiket eddig csak az igazságos büntetéstől való félelem tartott az idegen földön vissza.

Ó császári és apostoli királyi Felségének 1913. évi május hó 2-án kelt legfelsőbb elhatározása alapján kihirdetett közkegyelem ez utóbbiaknak is lehetővé teszi most már a visszatérést. A közzétett behívásnál is azonban közvetlenebb hatással van a távollevőkre hozzátartozók hívó szava, mert ezekhez köti őket a vér és a rokoni kapcsolat.

A hozzátartozók tehát egyuttal hazafias köteleességüknek felelnek meg akkor, ha a hozzájuk közelállók a mozgósításról s illetőleg a közkegyelem tényéről értesítik s maguk részéről is levél útján buzdítják őket és hatnak rájuk a hazajövetelre.

A bevonulásra kötelezettek megkaphatják összes utiköltségeiket a legközelebbi osztrák-magyar konzulátusnál, ahol azonnal jelentkezniök kell.

S csak mert ismerem hazánk népeinek szülőföldjéhez való ősi ragaszkodását, meg vagyok győződve, hogy a hozzátartozók felhívása még azokra is hatással fog

lenni, akikben esetleg már a hosszú távollét következtében meggyengült a hazájához való ragaszkodás érzése.

— Az Aradi Közlöny a háborus napok rendkívüli körülményei között példányai számát szigorúan a szükséges mennyiségre szállította le és elsősorban arra szorítkozik, hogy előfizetőit ellássa lappal. Miután így elárúsítói forgalomba csak korlátozott számban kerül az Aradi Közlöny, tanácsolható, hogy mindazok, akik az izgalmas eseményekről hiven és kimerítően az Aradi Közlönyből óhajtanak tájékozást szerezni, lépjenek mielőbb az előfizetők sorába.

— A Népiroda, amely az aradi bevonultak csatlósainak segítésére alakult, élénk működésben van. Üdvös hatása volt a népiroda azon felhívásának, amely a munkakalmak bejelentését kérte. A már betöltött állásokon és munkabejelentések körül a Népiroda utján keresnek: Aradra 2 cukrásztanulót, 1 bejárót, vidékre 1 kereskedő-inast; ezekre csak a bevonultak hozzátartozói tarthatnak számot. Viszont ajánlkozik ez utóbbiak közül: több fehérnemű és ruhavarrónő, egy kézimunkásnő, egy üzleti pénztárosnő. A népiroda ismétlen kéri a nagyközönséget, hogy az ilyen munkakalmakról, valamint arról, ha egyes családok hajlandók lennének a bevonultak gyermekei közül egyeseket élelemmel ellátni, tudassák a Népirodát (Tabajdy Károly-utca 1. szám). A Népiroda bizottságához ma is többen csatlakoztak, de még mindig nem elegendő a kibontakozó és várható nagy munkához képest. A bizottság újból kéri mindazokat, akik délutáni idejükből egy-két órát szentelhetnek a komoly polgári kötelességnek, hogy minél előbb és minél többen jelentkezzenek szolgálatra a Népirodában. Különösen kéri Arad ifjuságát, s azokat az ifjakat, akiknek kerékpárjuk van, hogy a bizottság segítésére jelentkezzenek. A Népiroda egyébként eddig 67 család ügyét vette elintézésre alá.

— Elmaradt versenytárgyalás. A Maros folyó szabályozásához szükséges terméskő vállalati uton való beszerzése érdekében augusztus 13-án Budapesten a m. kir. földmívelésügyi minisztériumban megtartani szándékolt versenytárgyalás bizonytalan időre elhalasztott.

— Korán záró üzletek. Akik az esti korzón már 7 órakor megjelennek, tapasztalhatták azon feltűnően szembeötölő — a kereskedők szempontjából szomorú körülményt, hogy igen sokan azok, akik eddig 8 órakor zárták üzleteiket, már 7 órakor lehúzzák üzletük redőnyét. Olyan benyomást tesznek az így korábban csukó üzletek a szemlélőre, mintha vásárnap vagy ünnep lenne. A korzó képe sem pompázik eredeti fényében, mert hiányzik a bezárt üzletek fényes világítása. Kérdést tettünk néhány kereskedőnél, hogy mi az oka a korábbi zárásnak és egybehangzóan azt a felvilágosítást nyertük, hogy ez takarékoskodás szempontjából történik. Ugyanis olyan rossz az üzletmenet, hogy nappal alig akad vevő és — mint mondják — a villanyt, illetőleg a gázfogyasztás költségét akarják megtakarítani.

— Felhívás az Első Aradi Betegsegélyező és Temetkezési Egylet és az Aradi izr. kiházasító egyesület választmányi tagjaihoz. Az Első Aradi Betegsegélyező és Temetkezési Egylet és az Aradi izr. kiházasító egyesület választmányára folyó hó 6-án délután fél hat órakor saját helyiségében (Árpádtér 5. I. emelet) a bevonult tartalékosok csatlósainak segélyezése ügyében értekezletet tart. E nagyfontosságú ügyre való tekintettel felkérem a választmány tagjait, hogy az értekezleten feltétlenül megjelenjenek szíveskedjenek. Kohn S. N. elnök.

— Pótlás a vasuti árudijszabásban. Az államvasutak igazgatósága közli: Október hó 1-től kezdődő érvényességgel a fentnevezett díjszabáshoz a III. pótlék lép életbe. E pótlék a fentnevezett díjszabásban részes vasutak névjegyzékének módosítását és kiegészítését, a cellid, cellit- és cellidhulladékok, cellit és cellidpor csomagolására, a kivételesen vasárnapon- és ünnepnapokon felvett teherárúk fuvarozási határidejének kezdetére, a bérbeadott ponyvák megerősítéséhez szükséges köteleknek a feladó részéről való szolgáltatására, a robbanás veszélyének kitett tárgyaknál utólagos rendelkezések tételére, az árúk kirakásának a felek által való készletelésénél az elviteli határidőre vonatkozó határozmányokat, továbbá a vasuti üzletszabályzatok kiadott I. és II. pótlékok lenyomatát és a végrehajtási határozmányoknak az ezek folytán szükségessé vált módosításait és kiegészítéseit tartalmazza. E pótlék a magyar vasutak díjszabásait elárúsító központi irodájában (Budapest, V. Akadémia utca 3 sz.) továbbá az állomások közvetítése útján darabonként 50 filléért lesznek megszereshetők.

— Az Aradon felállítandó üdítő-teleprészre augusztus 4-én, 5-én a következő küldemények érkeztek: Kuttu Gyuláné 3 kg. kávé, Boros Vidáné 5 kg. cukor, 2 üveg konyak, 2 üveg bor, Wolf Jenóné 4 kis üveg rum, 2 csomag teasütemény, Halmai Andorné 1 és negyed kg. tea, 1 üveg konyak, Glück Dezsóné 1 üveg konyak, 6 üveg befőtt, 1 üveg fenyőillat, Probat Mihályné adományából fél kg. csokoládé, 1 nagy doboz cakea, ösvegy Neemera Aladárné adományából 5 kg. cukor, 1 kg. kávé, 1 kg. csokoládé, ösvegy Caillag Lajosné adományából 1 csomag kétszersült, 1 üveg málnaszörp, Lustig Árminné adományából 5 kg. cukor 1 doboz tea, Szücs F. Vilmosné adományából 5 kg. cukor, Goldschmidt Sándorné adományából 5 kg. cukor, 3 kg. csokoládé, Fenyő Böske adományából 5 üveg kölni viz, Lineberg Károlyné adományából 1 kis üveg málnaszörp, 1 üveg liquer, 8 kis csomag teasütemény, Herman Gyuláné adományából fél kg. tea, 1 kis doboz csokoládé, Dömötör Bertiné adományából 5 kg. cukor, 2 kg. teasütemény, 1 kg. kávé, 2 liter dióliquer, ösvegy Assael Adolfné adományából citromsó 10 dala, 10 üveg bor, Pomlányi Etelka és Csomor Aranka adományából egy-egy tálc. Nemesszivű adományait halásan köszöni a Vörös Kereszt-egyesület nevében Herman Gyuláné.

— A szegénytanulókat segítő egyesület és a háboru. Varjassy Lajos polgármesterhez ma a következő levél érkezett: Az „Aradi szegénytanulókat segélyező egyesület” nevében 500, azaz ötszáz koronát azon kéréssel van szerencsénk Nagyságodnak átadni, hogy ezen összeget a harotérre elment aradi szegény polgárok itthon maradtjainak a tek. tanács által helyesen megállapított segélyezésére felhasználni sziveskedjék. Tisztelettel megemlítjük, hogy a vezetésünk alatt működő konyhát egyéb okoktól eltakintve azért sem nyithatjuk meg, — mert, — amint polgármester ur tudja legjobban, helyiségünket, konyhánkat és összes felszerelésünket katonai kórházi csölkra átengedtük. Különben meggyőződésünk szerint a segélyezésnek polgármester ur által kezdeményezett és a városi tanács által keresztülvitt módja a legelőrvezetőbb, ezen emberbaráti tevékenységhez az „Aradi szegénytanulókat segélyező egyesület” multjához hiven, mindenkor anyagi erejéhez mérten készséggel hozzájárul. Az „Aradi szegénytanulókat segélyező egyesület” nevében tisztelettel Múlek Lajos dr. elnök, Kovács Vince titkár.

— Eljegyzés. Mitykó Lajos Földy Margitot és ifj. Králsz Béla Földy Juliskát eljegyezte. (Minden külön értesítés helyett)

— Gyulai Első Kenyérgyár (üzlet Tököl-tér sarok). Felkéri vevőközönségét, hogy a kenyeret házhoz nem szállítja, mivel az összes személyzetét a katonasághoz behívták. Sziveskedjenek tehát a kenyérért azok is befáradni, illetve beküldeni, akik könyvre vásárolnak. A vevőközönség az üzletben ezentul is biztosított lesz a legpontosabb kiszolgálásról. 4522

— Neptun strand-fürdő, modern berendezés, nap- és lég-fürdők. Uszoda uraknak és hölgyeknek. Nyitva szeptember végéig. 3571

— Fejfájás elmulasztására legjobb egy eredeti Kárpáti-féle fejfájás elleni pastilla. 1 üveg 12 adaggal 1 korona. Kapható kizárólag a készítőnél Kárpáti János gyógyszerárában Arad, Boros Beni-tér. 14

— Ügyvédi irodák b. figyelmébe. A m. kir. Igazságügyminisztérium 9900—1913. I. M. sz. rendeletében előírt és kötelező négyféle végrehajtási nyomtatvány kapható az Aradi nyomda részvénytársaság könyvnyomdájában

— Vidékiek bármily megbízással a Messenger-Boy vállalathoz bizalommal fordulhatnak. Deák Ferenc-utca 8. Telefon 816.

— Postacsomag, ajánlottlevél és utalvány feladási könyvek egész vászonkötésben, arany címnyomással kaphatók 1 korona 50 fillérért az Aradi nyomda részvénytársaság nyomdájában József főherceg-ut 22. sz., a Kossuth-szoborral szemben.

Felelős szerkesztő:
Rudnyánszky Endre.

NYILTÉR.*

PALMA az elasztikus
cipősarok
figyelje
meg
TARTÓSSÁGÁT

9261

* Az ezen rovat alatt közlöttékért nem vállalunk felelősséget.

Limbeck János és fia el-6 m. kir. szab. ércokorsógyára és temetés rendező vállalata.

Alólirottak fájdalomtól megtört szívvel tudják a forrón szeretett és felejthetetlen jó édesatyá, illetve nagyatyá, após, rokon és jóbarát

Scherhag Henrik urnak
a Scherhag H. és fia cég megalapítójának,

folyó évi augusztus hó 4-én esteli 8 órakor, életének 77 ik évében, rövid szenvedés után történt jobblétre szenderültét.

A megboldogult drága halott földi maradványai augusztus hó 6-án, d. u. 5 órakor fognak Fábrián Gábor-utca 2. számú gyászházból a felső temetőben lévő családi sírkertben az örök nyugalomnak átadatni.

Az engesztelő szent-mise áldozat a boldogult lelki üdvéért augusztus hó 7-én, d. e. 10 órakor fog a főt. Minorita-atyák szentegyházában az egek Urának bemutatni.

Emléke legyen áldott!

Arad, 1914. augusztus hó 5.

Scherhag Ernő és neje született Balcz Mária, Balcz Károlyné szül. Scherhag Augusta, Scherhag András és neje szül. Gädicke Hertha, Scherhag Vilmos és neje szül. Abend Hedvig, gyermekei és menyei Kleisch Gusztáv, Balcz Károly, mint vejei. Scherhag Franciska, Scherhag Ilonka, Kleisch Henrik, Kleisch Mária, Kleisch Elza, Kleisch Hermin, Kleisch Vilmos, Kleisch Ernő, Balcz Henrik, Balcz Ottó, Scherhag Viola Scherhag Erzsike, Scherhag Henrik, unokái, unyszintén a Scherhag Jakab, család és hozzátartozói, valamint számos más rokonai, ismerősei és jóbarátai.

Köszönetnyilvánítás.

Mindazoknak, kik felejthetetlen jó férjem, illetve édesapa

HACKEL GYULA

temetésén megjelenésükkel, a ravatalra helyezett koszorúkkal, vigasztalásaikkal s részvétsoraikkal mérhetetlen fájdalomomban osztoztak, — ugyszintén az Ujarad-szigmondházi tüzoltőegyletnek a temetésén testületileg való megjelenésükért — fogadják ez uton hálás köszönetünket.

Ujarad, 1914 évi augusztus hó 5-én.

özv. HACKEL GYULÁNÉ

szül. EISELE KATICA
és családja.

4555

**Hóditó körutra
indul az új
kőbányai sörfözde:**

**FŐVÁROSI SÖRFŐZŐ R. T.
KŐBÁNYÁN**

Főraktáros: Kaufmann Lajos és Társa

Arad, Boros Beni-tér 21. szám. 9288

**Röviden
mondva!**

A „Valódi“ : Franck; kávépótlék a „kávédaráló“-val a legjobb. — A jó zamatja, színe és az ízletessége minden háziasszonynak állandó meglepedést és megtakarítást biztosít.

9288

184

**Költözködők
figyelmébe!**

Villamos világítási berendezéseket csillárokkal együtt, kedvező feltételek mellett szerel és szállít 3361

Koch Dániel

Arad, Deák Ferenc-utca 42. sz.

**Dearling for
Gentlemen**
világhírű

Szivarkahüvely

sterilizált antinikotin vattával.

Minden dobozban 120 darab

Ujdonság!

Kapható:

ARADON

a különlegességi dohány-
tözsdeben.

Eladó:

1 drb. stráfkocsi 40 métermázsa hordképességű. 2 drb stráfkocsi 30 métermázsa hordképességű. 1 darab homokos kocsi. 1 drb hintó. 4521

Cim a kiadóhivatalban

**Egy szálloda
és vendéglő
berendezés**

teljesen új a szálloda 10 vendégszoba teljes berendezéséből áll, jutányos áron eladó.

Szőke János

műbutorasztalosnál 4248

Wesselényi-utca 33.

A szépségápolás titka a használandó szépségápoló szerek helyes megválasztása! Ime ez az oka miért oly kedvelt

**Rozsnyay Serail arckenőcse
Rozsnyay Serail crémje.**

Mindkettő kipróbált jó hatású készítmény. 1 tégely kenőcs 1 korona 40 fillér. 1 tégely crém 1 korona.

Szines arceporok!!!

Próbadoboz 50 fillér! Kék, zöld, lila, testszin, sárga, barna Színházi vagy este kávéházi világításnál csodás hatása.

Kapható: 1845

Rozsnyay Mátyás gyógyszerárában Arad, Szabadság-tér.

Lengyel Gyula,

műlakatos,

épület és vasszerkezeti műhelye

ARAD,

Deák Ferencz-utca 38.

Tanulók felvétetnek. ⁸⁸⁴⁴

Gróf Károlyi-utca 7. sz. házban egy földszinti és egy I. emeleti parkettirozott, minden komforttal berendezett lakás,

mely áll 3 szoba, fürdőszoba, előszoba, csukott folyosó, cselédszoba, konyha, élskamra, 2 pince és padlásból (gáz- és villany bevezetve) f. év november hó 1-re kiadó. Bővebbet a házmesternél, vagy a tulajdonosnál ⁴⁵³³

Oravetz Miklós fakereskedőnél. Alsó-Marospart 24., 25., 26. sz.

Ablakredők

Vatódí amerikai önműködő ablakredőnyök gyári rak-tára.

Gyermek-kocsik

nagy választékban.

Zimmermann Ignác

norinbergi, díszmü- és já-tékáru üzletében ¹⁸⁶¹

Arad, Szabadság-tér 21.

Üzlet- és műhely- áthelyezés!

A nagyérdemű közönség szives tudomására adom, hogy a Hunyadi-utca 3. szám alatt volt ²⁸⁹⁹

férfi- női és gyermekcipő raktáramat és műhelyemet Weitzer János-utca sarkán (volt Templom-utca)

levő házban, a főpostával szemben helyeztem át. Üzletem teljesen meg van nagyobbítva s állandóan saját műhelyemben készült elismert legjobb minőségű cipők kaphatók jutányos árért. Megrendelések és javítások pontosan elkészülnek.

További szives pártfogást kér:

GARA MIKLOS.

Háboru esetére szóló életbiztosításokat

azonnali érvénnyel
köt a

Triesti általános biz- tosító társulat

(Aussicurazioni Generali)
aradi főügynökség
Tenne Józsefnél An-
drássy-tér 20. sz. ⁴⁵²²

Kereskedők figyelmébe!

Gyári jegyzés szerint
fedezheti csokoládé és
cukorka szükségletét.

Raktáron vannak:

Kugler-, Heller-, Fürth-
és Manner-árak. ⁴³⁴⁷

Gábor Miklós
ARAD, ANDRÁSSY-TÉR
18. SZ. Salacz-utcai rész.
— TELEFON: 1059. —

HIXIL

MODERN MOSÓ SZER!

Hixil a legjobb mosószer a fehérnemű hófehérré való tisztítására, amellyel enyhe és ártalmatlan a használatban. Kapható minden szakmába vágó üzletben. Arad és vidéke képviselője: Szemző Armin áruügynöksége Arad. Telefon 592. szám. ⁴¹²⁵ Telefon 592. szám.

Nyomtatvány rendelők b. figyelmébe!

Nyomtatványokat

a rendkívüli állapotok da-
cára — egyelőre még —
zavartalanul szállítunk.

A legegyszerűbbtől a leg-
izlésesebbig mindennemű
nyomdai és könyvkötészeti
munkát vállalatunk

áremelés nélkül

a legrövidebb időn belül elkészít.

Az Aradi nyomda részvénytársaság.

Arad osanádi egyesült vasutak palotájában.

Vízveze- ték és csator- názási vállalat

hol mindennemű csatornázást, víz-
vezeték, fürdő-, klosett, mosdó,
szivattyús kutak felszerelését és ja-
vítását elvállalom s raktáron tar-
tom. Nagy javító műhely. 26 évi
tapas talatim elég biztosíték, hogy
t. rendelőimnek az elvállalt mun-
kát pontosan és olesón eszközlöm
ugy helyben, mint vidéken. A
nagyérdemű közönség nagybecsü
partfogását kéri ⁴²⁴⁶

Mókos Márton

vízvezeték szerelőmester
ARAD, Fábán-utca 12. sz.
Telefon 748. ::: Jéházból való
fiúk tanulóinak azonnal felvétetnek

Telefon 910.

Telefon 910.

Kiváló tisztelettel

Mindenkinek érdeke,

Kovács Gusztáv

Arad, ⁴⁴²¹

Ötvös és Erzsébet-körut sarok.

hogy a mai kor igényeinek megfelelően ott vásároljon, ahol személyesen is meggyőződhetik a cikkek tisztán tartásáról és az áruk kiváló jó minőségéről. **Mindenki** berendezett üzletben rakáron tartok elsőrendű fűszer-árut, finom fajborokat, likör-különtegességeket, a le e sőbbrendű gyárak **cukorka** kés itményeit, **amire a színházba járó közönség szives figyelmét felhívom.** — Naponta friss sajtók, vaj, prágai sonka és felvágott különlegességek, továbbá hazai és déli gyümölcsök nagy választékban kaphatók. Személyesen vagy telefonon feladott rendelést házhoz szállítok. Vidéki rendelést postafordultával eszközlök.

